

RIKSDAGENS PROTOKOLL

1905. Första Kammaren. N:o 21.

Onsdagen den 15 mars e. m.

Kammaren sammanträdde kl. 7 e. m.

Justerades tre protokollsutdrag för sammanträdet på förmiddagen.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande statsutskottets den 11 och 14 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 10, angående regleringen af utgifterna under riksstatens nionde hufvudtitel, innefattande anslagen till jordbruksdepartementet.

Punkten 1.

I den till Riksdagen den 14 januari 1905 aflättna propositionen angående statsverkets tillstånd och behof hade Kungl. Maj:t under nionde hufvudtiteln i punkterna 1 och 2 föreslagit Riksdagen att, med godkännande af de i statsrådsprotokollet för jordbruksärenden samma dag intagna förslagen till stater för landtbruksinstitutet vid Ultuna samt för landtbruks- och mejeriinstitutet vid Alnarp äfvensom af de i statsrådsprotokollet föreslagna villkor och förbehåll för åtnjutande af de i samma stater upptagna löneförmåner,

dels höja det under anslagstiteln »undervisningsanstalter för jordbruk och landtmannanäringar» uppförda anslag till landtbruksinstitutet vid Ultuna från 51,000 kronor till 59,000 kronor, eller med 8,000 kronor;

dels ock höja det under samma anslagstitel uppförda anslag till landtbruks- och mejeriinstitutet vid Alnarp från 65,000 kronor till 75,000 kronor, eller med 10,000 kronor.

Utskottet hade på anförda skäl hemställt,

a) att Riksdagen måtte godkänna

Ang.
instituten vid
Ultuna och
Alnarp.
(Forts.)

dels följande stat för landbruksinstituten vid Ultuna:

	Lön.	Tjänstgöringspenningar.	Summa.	
<i>Aflöning:</i>				
1 rektor, arfvode	—	—	2,000	Efter 5 år kan aflöningen höjas af 500 kronor, efter tio år med ytterligare 500 kronor, efter femton år med ytterligare 500 kronor och efter tjuguar med ytterligare 500 kronor.
1 lektor	2,600	1,400	4,000	
5 lektorer	13,000	7,000	20,000	
1 adjunkt	2,000	1,000	3,000	
1 adjunkt	2,000	1,000	3,000	
Extra lärare, arfvoden	—	—	2,250	
1 bibliotekarie	—	—	300	
Aflöning summa kronor	—	—	34,550	
Till institutets öfriga utgifter	—	—	24,450	
Summa kronor	—	—	59,000	

Anm. 1. Så länge rektor och öfriga lektorer samt adjunkterna åtnjuta fri bostad adragas å lönen 500 kronor årligen.

Anm. 2. Af hvart och ett af lektorernas och adjunkternas åldersstillägg räknas 350 kronor tillhöra lönen och 150 kronor tjänstgöringspenningarna,

dels följande stat för landbruks- och mejeriinstituten vid Alnarp:

	Lön.	Tjänstgöringspenningar.	Summa.	
<i>Aflöning:</i>				
1 rektor, arfvode	—	—	2,000	Efter fem år kan aflöningen höjas med 600 kronor, efter tio år med ytterligare 500 kronor, efter femton år med ytterligare 500 kronor och efter tjuguar med ytterligare 500 kronor.
1 lektor	2,600	1,400	4,000	
6 lektorer	15,600	8,400	24,000	
Extra lärare, arfvoden	—	—	11,700	
1 bibliotekarie	—	—	300	
Aflöning summa kronor	—	—	42,000	
Till betäckande af möjligen uppkommande förlust å mejerirörelsen	—	—	5,000	
Till institutets öfriga utgifter	—	—	28,000	
Summa kronor	—	—	75,000	

Anm. 1. Så länge rektor och öfriga lektorer åtnjuta fri bostad adragas å lönen 500 kronor årligen.

Anm. 2. Af hvart och ett af lektorernas ålderstillägg räknas 350 kronor tillhöra lönen och 150 kronor tjänstgöringspenningarna.

dels ock följande villkor och förbehåll för åtnjutande af de i staterna för instituten upptagna löneförmåner, nämligen:

*Ang.
instituten vid
Uttuna och
Alnarp.
(Forts).*

att lärare vid institut skall vara underkastad den vidsträcktare tjänstgöringsskyldighet eller jämkning i åligganden, som vid en möjligen inträdande förändrad organisation af institutet eller eljest kan varda stadgad;

att med lektors- eller adjunktsbefattning vid institut icke må förenas annan tjänst å rikets, Riksdagens eller kommuns stat, ej heller annan tjänstbefattning, med mindre den vid pröfning i stadgad ordning befinnes icke vara hinderlig för fullgörandet af tjänstgöringen vid institutet;

att tjänstinnehafvare må uppbära tjänstgöringspenningar eller arfvode endast för den tid, han verkligen tjänstgjort; skolande för den tid, tjänstinnehafvaren åtnjutit tjänstledighet, dessa aflöningsförmåner utgå till den, som tjänsten förrättat;

att den, som af sjukdom hindras att sin tjänst förrätta, äger uppbära hela lönen, men att den, som eljest undfår ledighet för svag hälsas vårdande, enskilda angelägenheter eller särskilda uppdrag eller från tjänstgöring i behörig ordning afstängts eller eljest är lagligen förhindrad att befattningen sköta, kan förpliktas att under ledigheten, utöfver sina tjänstgöringspenningar, afstå så mycket af lönen, som för tjänstens förrättande erfordras eller eljest prövas skäligt;

att vid sjukdomsförfall tjänsteman af lägre grad vid institut skall vara skyldig att, om han förordnas till högre befattning vid institutet, densamma, mot åtnjutande af de för befattningen anslagna tjänstgöringspenningar, bestrida, dock ej längre än tre månader under ett år;

att, där höjning af lönen efter viss tids fortsatt innehafvande af tjänst i samma grad är medgifven, tidpunkten för första förhöjningen bestämmes att inträda efter fem år, under villkor att innehafvaren mer än fyra år af denna tid själf med godt vitsord bestridt sin egen eller på grund af förordnande annan statens tjänst eller ock fullgjort annat offentligt uppdrag, för andra förhöjningen efter ytterligare fem år på samma villkor, för tredje förhöjningen under enahanda villkor efter ytterligare fem år och för fjärde förhöjningen efter ytterligare fem år på enahanda villkor, under iakttagande hvad hvarje af dessa förhöjningar angår, att den högre aflöningen ej får tillträdas förrän vid början af kalenderåret näst efter det, under hvilket den stadgade tjänstaldern blifvit uppnådd; börande löntagaren härvid tillgodoräknas såväl den tid, han tjänstgjort vid ettdera institutet antingen, före utfärdandet af den för samma institut för närvarande gällande stat, uti lärarebefattning, som med afseende å omfånget af undervisningsskyldigheten är med

Ang.
instituten vid
Utluna och
Alnarps.
(Forts.)

hans nya befattning jämförlig, eller ock, därefter, uti samma grad som hans nya befattning, som ock den tid, hvarunder han tjänstgjort i motsvarande grad vid allmänt eller tekniskt läroverk eller såsom docent vid universitet; skolande härvid i tillämpliga delar lända till efter rättelse de bestämmelser, som i sådant afseende meddelats angående aflöningsförmånerna vid de allmänna läroverken;

att, därest ordinarie adjunkt, som befordras till lektor, redan intjänat högre än lektors begynnelseaflöning, honom skola omedelbart tillgodoföras så många ålderstillägg som lektor, att hans aflöning i sistnämnda befattning blir lika hög som den aflöning, han senast åtnjöt som adjunkt; skolande, där adjunkt vid befordran till lektor icke erhåller högre aflöning än den, han som adjunkt uppburit, för uppflyttning i närmast högre lektorslönegrad honom tillgodoräknas den tid, hvarunder han innehaft adjunkt-befattningen, efter det han i denna befattning senast uppflyttades till högre lönegrad;

att lektor eller adjunkt, som, då han intjänat stadgad tid för erhållande af aflöningsförhöjning, redan uppnått den lefnads- och tjänstålder, som berättigar honom till nedannämnda pension, icke må samma förhöjning tillträda;

att lektor eller adjunkt skall, då han uppnått 65 lefnadsår och 35 tjänstår, vara förpliktad att med oafkortad lön såsom pension å allmänna indragningsstaten från tjänsten afgå, Kungl. Maj:t eller vederbörande instituts styrelse, där det tillkommer denna att afskedet utfärda, dock obetaget att låta med detsamma anstå, därest och så länge den pensionsberättigade pröfvas kunna i tjänsten på tillfredsställande sätt gagna det allmänna och kan finnas villig att i densamma kvarstå;

att lektor eller adjunkt skall vara underkastad de förändrade bestämmelser i fråga om pension, som kunna varda stadgade; samt

att, intill dess ny allmän författning angående civila tjänstinnehafvares rätt till pension trädt i kraft, å de i staterna för instituten för enhvar af lektorer och adjunkter bestämda löneförmånerna skall afgå och åt statsverket besparas följande belopp, nämligen

för adjunkt:

i första lönegraden	65 kronor
» andra »	75 »
» tredje »	90 »
» fjärde »	100 »
» femte »	115 »

för lektor:

i första lönegraden	100 »
» andra »	115 »

i tredje lönegraden	130 kronor
» fjärde »	145 »
» femte »	160 »

*Ang.
instituten vid
Ultuna och
Alnarp.
(Forts.)*

b) att Riksdagen måtte höja det under anslagstiteln »undervisningsanstalter för jordbruk och landtmannanäringar» uppförda anslag till landbruksinstitutet vid Ultuna från 51,000 kronor med 4,000 kronor till 55,000 kronor; samt

c) att Riksdagen måtte höja det under samma anslagstitel uppförda anslag till landbruks- och mejeriinstitutet vid Alnarp från 65,000 kronor med 6,500 kronor till 71,500 kronor.

Vid punkten funnos reservationer afgifna:

1:o) af herrar *H. P. P. Tamm* och *K. Starbäck*, hvilka ansett att utskottet bort hemställa,

a) att Riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag, måtte *godkänna*

dels följande stat för landbruksinstitutet vid Ultuna:

Summa kronor 59,000:—

Anm. 1. Rektor och öfriga lektorer samt adjunkterna åtnjuta jämväl fri bostad.

Anm. 2. -----

dels följande stat för landbruks- och mejeriinstitutet vid Alnarp:

Summa kronor 75,000:—

Anm. 1. Rektor och öfriga lektorer åtnjuta jämväl fri bostad.

Anm. 2. -----

dels ock följande villkor:

femte lönegraden 160 kronor.

b) att Riksdagen måtte höja det under anslagstiteln »undervisningsanstalter för jordbruk och landtmannanäringar» uppförda anslag till landbruksinstitutet vid Ultuna från 51,000 kronor med 8,000 kronor till 59,000 kronor; samt

c) att Riksdagen måtte höja det under samma anslagstitel uppförda anslag till landbruks- och mejeriinstitutet vid Alnarp från 65,000 kronor med 10,000 kronor till 75,000 kronor.

Ang.
instituten vid
Ultuna och
Alnarp.
(Forts.)

2:o) af herr *A. G. L. Billing*, hvilken ansett att utskottet bort hemställa,

a) att Riksdagen måtte *godkänna*

dels följande stat för landtbruksinstitutet vid Ultuna:

Summa kronor 59,000: —

Anm. 1. Så länge — — — — — 250 kronor årligen.

Anm. 2. — — — — —

dels följande stat för landtbruks- och mejeriinstitutet vid Alnarp:

Summa kronor 75,000: —

Anm. 1. Så länge — — — — — 250 kronor årligen.

dels ock följande villkor:

femte lönegraden 160 kronor.

b) att Riksdagen måtte höja det under anslagstiteln »undervisningsanstalter för jordbruk och landtmananäringar» uppförda anslag till landtbruksinstitutet vid Ultuna från 51,000 kronor med 6,000 kronor till 57,000 kronor, samt

c) att Riksdagen måtte höja det under samma anslagstitel uppförda anslag till landtbruks- och mejeriinstitutet vid Alnarp från 65,000 kronor med 8,250 kronor till 73,250 kronor.

Herr Tamm, Hugo: Som Kungl. Maj:ts rådgifvares bänkar äro alldeles tomma, får jag väl söka att försvara Kungl. Maj:ts proposition i denna punkt, då jag ej i allo kan dela utskottets mening i afseende å aflöningsbeloppen, utan i det fallet delar Kungl. Maj:ts.

Saken är helt enkelt den, att Kungl. Maj:t föreslagit, att lärarna vid landtbruksinstitutet vid Alnarp och Ultuna skola vara, såsom bestämdt är, lika aflönade som lärarna vid de allmänna läroverken med dessutom i detta fall tillagd rättighet till fri bostad. Denna rättighet har utskottet ansett böra betalas af ifrågavarande lärare med 500 kronor pr år. Jag ber i det fallet få fästa uppmärksamheten på, att vill man verkligen göra lärarna vid dessa landtbruksinstitut åtminstone jämnställda med lärarna vid de allmänna läroverken, torde det vara nödvändigt att icke hålla sig vid de enkla siffrorna, utan äfven taga i betraktande vissa förhållanden, hvilka, för den händelse att man skulle rent i formellt hänseende jämnställa dessa två slags lärare, blefve till nackdel och skada för lärarna vid landtbruksinstitutet. Jag känner mycket litet till institutet vid Alnarp; förmodligen äro förhållandena bättre för lä-

rarna där än vid Ultuna, då reservanten jämte mig, som närmast känner till förhållandena vid Alnarp, anser att lärarna där dock böra betala 250 kronor för fri bostad. Jag känner för min del till Ultuna och kan icke erkänna, att dessa lärare skulle vara jämnställda med lärarna vid allmänna läroverken, om de beröfvades fördelen af fria bostäder. Förhållandena vid Ultuna äro nämligen sådana, att Ultuna ligger på $\frac{1}{2}$ å $\frac{3}{4}$ mils afstånd från Uppsala. Där lämnas visserligen boställsvåningar, men man bör besinna, att fördelarna dock icke äro lika med dem för ett vanligt hushåll på landet. Lärarna hafva till sina bostäder icke det ringaste i form af täppa, och nu efter den nya organisationen erhålles ingenting i natura, och ingenting får vid Ultuna köpas annat än till stadspriser. Man måste till stor del hämta sina förnödenheter från Uppsala, och det kan hvar och en förstå, att då man är ställd med stadshushåll $\frac{3}{4}$ mil från stad, men ändå får därifrån köpa sina förnödenheter, är detta faktiskt ett rent afdrag på lönen. Detta visar sig ännu mycket starkare med hänsyn till lärarna vid Ultuna, hvilka icke för sina barns uppfostran, såsom förhållandet är vid Alnarp, hafva lätthet att nå skolorna, utan i stället äro tvungna att antingen inackordera barnen i Uppsala eller också där hålla våning särskildt för sina barn. De försök lärarna vid Ultuna i sådant afseende gjort hafva, efter hvad jag vet, visat sig för dyra och det är sålunda lätt uträknadt, huru stor extra kostnad ådrages dem genom att hålla sina barn där, just på grund af det bostadstvång, som åligger dessa lärare. Det är således alldeles gifvet, att de hafva ingen af de ekonomiska fördelar, som åtnjutas af lärarna i många städer. Läger man härtill, att dessa lärare äro beröfvade möjligheten att i någon form hafva biförtjänster, hvilket dock lärarna vid läroverken kunna förskaffa sig både i Stockholm och andra städer, blir det ändå svårare ekonomiskt ställt för dessa Ultunalärare. Till denna omständighet kan läggas ännu en och det är, att bostadstvånget snart sagt blir perpetuellt därigenom, att utbildningen för institutens lektorer och adjunkter går i en viss riktning.

Deras studier och arbete gå åt så speciellt håll, såsom det måste krävas för ett landbruksinstitut, att de därigenom, om jag så får säga, arbetat sig från möjligheten att sedermera vinna inträde vid något af de allmänna läroverken. Det är alltså så pass många ekonomiska svårigheter, som resa sig mot dessa lärare, att såvida man vill realiter, icke blott i formellt hänseende erkänna deras likställighet, jag icke kan finna annat än att denna fria bostad är en sak, som är fullkomligt rättvis och fullt i enlighet med den fastställda regeln, att de allmänna läroverken skola med hänsyn till aflöningsförhållanden vara normen för våra landbruksinstitut.

Jag skulle ändå icke så mycket hålla på denna sak, men man må besinna, att genom den sista organisationen undergick Ultuna ganska stora förändringar, förvandlades från att vara ett institut,

*Ang.
institutten vid
Ultuna och
Alnarp.
(Forts.)*

Ang.
instituten vid
Ultuna och
Alnarp.
(Forts.)

vid hvilket en del herremän och godsägare kunde gå igenom en viss kurs i landtbruk, förvandlades vidare från att vara en uppfostringsanstalt för förvaltare af större egendomar med flere till att blifva en verklig högre fackskola för landtbruket; det har nu allt mer och mer fått till uppgift att utbilda personer, som under olika former hafva uppdrag att ställa sig såsom ledare för hela det svenska jordbruket. Ultuna har förvandlats till en högre fackskola för landtbruket, och på denna grund har det en mycket högre uppgift än förut. Det har därför alldeles icke förvånat mig, att verkligen en del röster i landet försports med yrkande på att dessa institut icke skulle jämnställas med de allmänna läroverken, utan ställas ändå högre.

Detta allt gör, att jag icke kan annat än anse det rätt och riktigt att i detta fall bifalla Kungl. Maj:ts proposition, och jag är för min del öfvertygad, att man annars utsätter sig för ganska betydlig skada. Man hänvisas till en formell likställighet, som endast gifver möjlighet att skaffa lärare på lägre villkor än vid de allmänna läroverken, d. v. s. den stora modernaringen, det svenska jordbruket hänvisas för ledningen af högsta undervisningen till personer, som icke äro lika bra som läroverkens lärare, utan äro svagare och sämre än desse. Det är denna fara som egentligen föranledt min åsikt, att statsutskottets betänkande icke går i rätt riktning, hvarför jag i afseende å lärarnas löneförmåner anhåller om bifall till Kungl. Maj:ts proposition.

Herr Wijk: Löneregleringar äro nu mycket känsliga frågor, och det är ju helt naturligt, då de beröra individernas ekonomiska ställning. Föregående talare hade den uppfattningen, att skola dessa lärare blifva likställda med elementarläroverkslärarna, böra de hafva fri bostad. Utskottet däremot anser alldeles motsatsen; skola de likställas med nämnda lärare, böra de betala sina bostäder. Om man t. ex. frågar en stadsbo om lefnadsförhållandena på land och i stad, skall man ovillkorligen få höra: för eder som bor på landet går det väl an; ni slipper de dyra hyrorna, ni har billigare bränsle och behöfver icke för familjen tänka på sommarnöje samt är icke utsatt för frestelser till extra utgifter o. s. v. Jag tror, mina herrar, att en stadsbo verkligen har rätt häri. Det kan icke förnekas, att de som bo på landet hafva det billigare ställt än de som bo i stad; åtminstone är det min erfarenhet. På landet räcker en viss summa penningar betydligt längre än i staden.

Det är på dessa grunder, som jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Åkerberg: Efter de skäl som reservanten framfört, skulle jag knappt behöfva uppträda, ty hvad han anförde innefattade de skäl, jag skulle vilja yttra för bifall till Kungl. Maj:ts proposition. Men jag skulle dock vilja tillägga ett annat skäl, nämligen

det, att om icke lönerna för lärarne vid Ultuna och Alnarp blifva tillräckliga, synes det mig som det skulle blifva mycket svårt att besätta lärareplatserna där. De lärare, som fordras vid dessa institut, behöfva nämligen särskilda specialkunskaper, som taga lång tid att förskaffa sig. Om jag tänker mig lektoraten i jordbrukslära, husdjursskötsel och mejeriskötsel och äfven lektoratet i botanik, så tror jag icke, att de af statsutskottets ledamöter, som själfva äro jordbrukare, skola kunna uppräknat tio, ja icke ens fem personer inom landet, som äro kompetenta till dessa befattningar. Vi hade exempel därpå nyligen, då lektoratet i jordbruk vid Ultuna skulle tillsättas. Hvilka sökte då platsen? Det fanns personer, som voro fullt kvalificerade för platsen, men som icke kunde söka den, emedan inkomsterna voro för små. Jag vill icke härmed säga, att den som fick platsen icke var kompetent, men jag kan icke fritaga mig från en känsla af vemod, då jag tänker på att lärarebefattningarna i jordbruk vid landtbruksinstitutet måste besättas med personer, som sakna tillräcklig praktisk erfarenhet i yrket. Jag tror, att det skulle vara till mycket stor skada för hela modernäringen, om vi nu sparade in några hundra kronor på lönerna för dessa lärare, och därför ber jag att få yrka bifall till herr Tamms reservation.

*Ang.
institutet vid
Ultuna och
Alnarp.
(Forts.)*

Herr Ewerlöf: Den förste talaren här yttrade, att han kände till Ultuna, men icke Alnarp. Men då jag bor vid Alnarp, känner jag förhållandena där mycket väl och skulle därför kunna suppleras hans yttrande med att jag för min del anser, att lärarefamiljerna vid Alnarp hafva mycket dyrare hushållning än de lärare, som bo i Malmö. Familjerna, som bo vid Alnarp, äro hänvisade att taga sina förnödenheter från Lund eller Malmö, och i allmänhet taga de dem från Malmö. Men Malmö är, såsom herrarne känna till, en af Sveriges dyraste städer, och det är således alls icke förhållandet, att lärarne vid Alnarp äro jämnställda med lärarne i Malmö och Lund. Tvärtom hafva de mycket ogynnsammare villkor. Jag är icke jordbrukare, men jag är mycket intresserad för jordbruket, och jag tycker, att det skulle vara sorgligt, om jordbruket, vår modernäring, så småningom skulle erhålla mindre goda lärarekrafter eller om de, som vore anställda vid dessa högskolor, skulle söka sig därifrån. För min del vill jag på det lifligaste tillstyrka, att dessa personer måtte få fri bostad, och ber därför att i likhet med den föregående talaren få yrka bifall till Kungl. Maj:ts proposition.

Herr Billing: I det utskottsbetänkande, som nu är föredraget, framläggas till kammarens öfvervägande och beslut tre förslag, dels utskottets, dels Kungl. Maj:ts, som upptagits i herr Tamms reservation, och dels den af mig afgifna reservationen. En jämförelse mellan dessa tre förslag visar, att utskottet vill för förmånen af

Ang.
instituten vid
Ultuna och
Alnarps.
(Forts.)

fri bostad från lärarnas vid landbruksinstituten löner göra ett afdrag af 500 kronor. Enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle intet afdrag göras för denna fria bostad; enligt min reservation skulle 250 kronor afdragas. Herrarna se således, att mitt förslag ligger midt emellan de två andra. Nu kunde det vara nära till hands att antaga, att mitt förslag vore ett jämknings- eller kompromissförslag, och man kanske anser sig så mycket mer hafva anledning att misstänka sådant, som jag oskyldigt nog fått ett visst rykte för att göra kompromisser. Men det böra herrarna också se, att då ingen annan i statsutskottet gått in på min reservation, är redan därigenom bevisadt, att den icke är ett kompromissförslag, utan har jag framställt den, emedan jag alldeles bestämdt anser den vara det rättvisaste; och de, som förfäktat utskottets yrkande, måste naturligtvis medgifva, att mitt förslag är rättvisare än Kungl. Maj:ts, under det de, som förfäktat Kungl. Maj:ts, naturligtvis måste medgifva, att mitt förslag är rättvisare än utskottets. Således anser jag det ådagalagdt, att å båda sidor måste erkännas, att mitt förslag är rättvisare än något af de andra. Och nu skall jag bedja att för herrarna söka ådagalägga — jag vågar nära på säga icke söka ådagalägga utan verkligt ådagalägga — att det är och blir det rättvisaste.

Först och främst ber jag att i herrarnas tankegång få fastslå, hvad som är oemotsägligt, nämligen att lärarna vid landbruksinstituten böra vara lika väl aflönade som lärarna vid våra allmänna läroverk. Det löneregringsförslag, som här föreligger, är framkalladt närmast af förra riksdagens löneroglering för elementarläroverkens lärare. Det har af Kungl. Maj:t och Riksdagen blifvit fastslaget sedan lång tid tillbaka, att läroverkslärarna och lärarna vid landbruksinstituten böra vara lika väl aflönade. Jag anser mig icke behöfva spilla många ord för att visa, att så bör vara. Alldeles klart är, att lärarna vid landbruksinstituten, som ju dock äro våra högsta fackskolor på ett visst område, icke böra vara sämre aflönade än lärarna vid våra läroverk. Möjligen skulle kunna sägas, och icke utan skäl, att de böra vara något bättre aflönade, därför att landbruksinstituten dock ju egentligen äro ett slags högskolor, hvartill kommer, att för lärare, lämpliga vid våra landbruksinstitut, öppnas bättre utsikter på det praktiska lifvets område än för läroverkslärare i allmänhet. Jag skall nu icke mer tala om denna sak, utan vill nu blott återigen konstatera såsom en erkänd och godkänd grundsats, att lärarna vid landbruksinstituten icke böra vara sämre aflönade än lärarna vid våra läroverk, utan åtminstone lika väl aflönade.

Jag ber nu vidare få erinra herrarna om huru det har varit ställt med läroverkslärarnas och landbrukslärarnas löner i deras inbördes förhållande. Dessa lärare hafva varit alldeles likställda, med det undantag, att i stället för det fjärde ålderstillägget till de förre hafva de senare haft fria bostäder, men det sista ålderstill-

lägget för elementarlärarna — och jag ber herrarna vara goda lägga märke till det, ty det har stor betydelse i min bevisning — har hittills icke varit 500 kronor utan 250. Allt intill nu har således värdet af den fria bostaden för landtbrukslärarna beräknats till 250 kronor. Nu ber jag den, som härnäst skall hafva ordet, att icke i stället för denna konkreta siffra 250 kronor sätta det abstrakta uttrycket: ett ålderstillägg, ty det är ju uppenbarligen en abstrakt sats: afdraget skall sättas lika med ett ålderstillägg. Det konkreta och det som har reel betydelse är, att detta ålderstillägg uppgick icke till 500 utan till 250 kronor. Således, det har redan många år af statsmakterna erkänts, att landtbrukslärarnas fria bostad bör beräknas till ett värde af 250 kronor. Det var det andra jag ville hafva fastslaget.

Det tredje jag nu vill bevisa är, att hvarken Kungl. Maj:ts eller statsutskottet fasthållit den nu nämnda grundsatsen, utan båda två hafva öfvergifvit den princip, som hittills varit tillämpad i det sätt, på hvilket bostadsförmånen skulle värderas. Kungl. Maj:ts förslag värderar den fria bostaden till ingenting, men statsutskottet sätter dess värde till 500 kronor, således dubbelt i förhållande till hvad hittills har beräknats. Enligt Kungl. Maj:ts förslag har således, om man står fast vid hvad statsmakterna hittills beräknat, lärarnas vid landtbruksinstitutet löner ställts högre men däremot enligt statsutskottet lägre än läroverkens lärares. Mitt förslag däremot ställer dessa löneförhållanden i det allra närmaste lika med hvad hittills har varit, dock med den åtskillnad, att då lärarnas vid instituten afdrag förut gjordes efter 15 års tjänstgöring, skulle enligt mitt förslag afdraget göras från början. Och det anser jag vara befogadt, då såsom motiv för dyrtidstilläggen framför allt anförts de ökade hyrorna, och för den skull fria bostäder böra kunna värderas till något högre än hvad som skedde, när nu gällande löneregleringar kommo till stånd. Statsutskottet vill dock fördubbla afdraget, och då kommer naturligtvis den frågan fram: är verkligen den förmånen värd så mycket? Man säger från statsutskottets sida: ja, det är här fråga om förträffliga bostäder, och ingen kan få en sådan bostad för mindre än och icke ens för 500 kronor. Det kan vara sant, men med en viss inskränkning. De nya bostäderna vid Alnarp äro verkligen, om de lågo i stad, fullt värda 500 kronor; jag har aldrig varit vid Ultuna, men man har sagt mig, att bostäderna där äro i betydlig mån sämre, hvarför åtminstone med hänsyn till Ultuna gäller, att bostäderna icke kunna vara värda 500 kronor. Om man nu medgifver, att en sådan bostad i och för sig kan vara värd 500 kronor, bör det dock vara en väsentlig skillnad vid värdesättning af samma slags bostäder i stad och på landet, ty det kan ju ingen neka till, att tvånget att bo på landet medför i åtskilliga fall ökade lefnadskostnader. Såväl lärarna vid Ultuna som de vid Alnarp måste så godt som utan undantag köpa sina lifsförnödenheter på torgen i Uppsala,

*Ang.
institutet vid
Ultuna och
Alnarp.
(Forts.)*

Ang.
instituten vid
Ultuna och
Alnarp.
(Forts.)

i Malmö eller i Lund, men hvar och en vet väl, att det kan blifva dyrare för en landtbo att köpa dylika förnödenheter på torget i en stad, då han icke kan passa på de mest lägliga tillfällena, utan måste köpa vid de tillfällen, då bud går till staden. Vidare vill jag fästa uppmärksamheten på ett allvarligt afdrag på deras löner, som bo på landet, beroende på nödtvånget för dem att betala för sina barns undervisning i stad. Redan nu är det så, att tvenne lärare vid Ultuna måst hyra våning i Uppsala, där de upprättat hushåll för sina barn. Det är nu alldeles uppenbart, att med hänsikt till sådana afdrag från förmånen af fri bostad kan denna icke rimligen värderas till 500 kronor. Slutligen bör ej förbises, att lärare vid läroverk i stad hafva icke blott tillfälle till extra inkomster, utan hafva öfver hufvud taget äfven sådana, hvilket däremot icke gäller om lärarna vid landtbruksinstituten. Det förefaller mig därför vara alldeles uppenbart, att ett afdrag för dessa lärare för den fria bostaden af 500 kronor icke är rättvist, utan att siffran bör minskas, men då icke minskas så mycket, att den försvinner, utan till den af mig angifna siffran, som har sitt historiska stöd därpå, att hittills förmånen af fri bostad för dessa lärare beräknats till 250 kronor. Den af mig afgifna reservationen står i den allra bästa konsekvens med de beräkningar, som hittills hafva gällt, samt är, så vidt jag förstår, öfverensstämmande med rättvisan, och därför anhåller jag att få yrka bifall till reservationen.

Herr Pettersson, Fredrik Emil: Här har en ärad talare yttrat sig för Ultuna och ett par talare för Alnarp. Nu skall jag, ehuru med föga hopp om framgång, be att få redogöra för några af de skäl, som dikterat utskottets förslag.

Då ber jag att få säga, att Kungl. Maj:ts proposition har mycket fog för sig, och jag kan ganska godt förstå den ärade utskottsordförandens försvar för densamma, men hvad den andre reservanten, biskop Billing, beträffar, kan jag icke gilla de skäl, som af honom blifvit anförda till försvar för hans reservation, ty vill man värdesätta förmånen af bostaden, kan man svårligen komma ned till ett så litet belopp som 250 kr. i årlig hyra. Jag skall taga ad notam hans uppmaning till den honom efterföljande talaren, såsom han uttryckte sig, att icke jämföra hyran med ålderstillägg, utan jag skall be att få taga fram ett annat skäl. Jag ber då att få säga, att för dem af Riksdagens delegationer, såsom statsrevisorerna, hvilka varit i tillfälle att se de bostäder, som byggts på Alnarp, med alla de fördelar som därmed äro förenade för innehafvarne, såsom trädgårdar m. m., för dem är det tydligt, att en värdesättning af 250 kronor icke kan på något sätt motsvara bostadens värde. Och jag ber att få påpeka en annan sak. När på 1890-talet Riksdagen skulle bevilja bostadsförmån åt provinsialläkarne, fick Riksdagen gifva dem 750 kronor. Det ansåg man då en bostad på landet vara värd, när staten skulle betala, men nu, då det är fråga om att bostadsinne-

hafvaren skall betala, då anses förmånen af fri bostad icke vara värd mer än 250 kronor.

Beträffande nu Kungl. Maj:ts förslag, så har det gått ut på att jämställa lärarne vid landtbruksinstituten med lärarne vid de allmänna läroverken och detta är riktigt, men för att bibehålla denna jämställighet har den principen förut varit fastslagen, att afdrag skall ske för bostadsförmån. Nu har det talats om att det skulle vara så dyrt att bo på landet, och att detta bostadsband medför så stora olägenheter. Mina herrar, både Ultuna och Alnarp ligga så nära stad och så nära kommunikationer, att det borde icke kunna med fog sägas om lärarne därstädes, att de skulle hafva sådana svårigheter att förse sig med de förnödenheter som behöfvas; och, hvad särskildt Alnarp beträffar, kunna på grund af läget lärarefamiljerna där jämföras med de familjer, som bo exempelvis vid Djursholm invid Stockholm, och väsentliga svårigheter torde för dem icke möta att de kunna skicka sina barn i skola i närmaste stad. Det är meningen att jämställa dem med lärarne vid de allmänna läroverken, men skulle man nu gifva dem denna extra förmån, då har Riksdagen slagit in på den vägen att med hänsyn till bostadsförhållanden gifva dem olika aflöning mot hvad som kommer andra lärare till del eller med andra ord rätta aflöningen efter olika ortsförhållanden. Jag må undra, om nu lärarne vid Ultuna och Alnarp finge denna förhöjning, om icke vågskålen skulle ställa sig till deras förmån, så att lärarne vid de allmänna läroverken i åtskilliga städer med fog skulle kunna säga så: vi bo dyrt och behöfva lönetillägg i saknad af fri bostadsförmån. Jag tror att, får man bara den skrufven i gång, skall man snart ytterligare drifva fram anspråk å högre löner. Dessutom, skulle staten fastslå den grundsatsen, att alla de tjänstemannagrupper, som af sin tjänst äro hänvisade att bo på landet, skulle för detta få åtnjuta fria bostäder, blefve det för staten en ganska dyr affär.

Utskottet har tillstyrkt den kontanta aflöning, som Kungl. Maj:t har föreslagit, hvilket betyder en aflöningsförhöjning af 1,000 kronor från början och 1,500 kronor vid slutet för dem. Och äfven om nu ifrågavarande bostadsafdrag å 500 kronor sker, torde framgå, att förhöjningen i allt fall är afsevärd. Jag kan icke få för mig, att det skulle blifva någon brist på dugliga lärarekrafter genom att aflöningen sattes så som nu föreslagits, och jag ber att för min del få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Nyström, Johan Fredrik: Jag skall be att i frågan få anföra ett argument, som, såvidt jag rätt uppfattat diskussionen, icke blifvit af någon framhållet, och det är, att det är mycket mindre kompetensfordringar för lärarna vid landtbruksinstituten än för lärarna vid de allmänna läroverken. Jag är icke alldeles på det klara med hvad det är för fordringar för t. ex. ett lektorat vid ett landtbruksinstitut, men i Kungl. Maj:ts proposition refe-

*Ang.
instituten vid
Ultuna och
Alnarp.
(Forts.)*

Ang.
instituten vid
Ultuna och
Alnarp.
(Forts.)

reras ett yttrande af Alnarps landbruksinstituts styrelse, däri det sägs, att i naturvetenskap äro fordringarna »i det närmaste» jämförliga med hvad som fordras för lärarna vid elementarskolorna. Hvad detta innebär är svårt att säga, men att det åtminstone icke innebär samma fordringar som för lektorerna vid de allmänna läroverken framgår af statskalenderns uppgift om de examina, som lärarna vid instituten hafva aflagt. För vissa af dem är filosofie kandidatexamen angifven i statskalendern, för några andra finnes ingen examen angifven alls. Däraf synes framgå, att icke fordringarna vid dessa läroverk äro lika stora som vid de allmänna läroverken. Det är ju regel, att vid bestämmandet af löner afseende i någon mån fästes vid de omkostnader, som vederbörande haft för att blifva kompetenta till sysslorna i fråga. Nu vill jag icke föreslå, att dessa lärare skola hafva mindre löner än lärarna vid de allmänna läroverken, ty de hafva en mycket hög uppgift, då de skola befordra det svenska jordbrukets utveckling. Men å andra sidan är det icke rättvist att gifva dem en favör framför andra lärare, och det blefve händelsen, ifall man utan att fordra samma kompetens ändå gäfve dem högre lön; ty det kan icke bortresoneras att, ifall, såsom Kungl. Maj:t vill, intet afdrag göres för den fria bostaden, komma dessa lärare i betydligt bättre ställning än de allmänna läroverkens lektorer, och om man, såsom herr Billing föreslår, endast afdrager 250 kronor, komma de ändå i väsentligt bättre ställning. Jag känner icke hyresförhållandena i Lund och Malmö, men i Uppsala är jag ganska erfaren beträffande hvad hyrorna gå till, och där äro 500 kronor icke på långt när tillräckliga för att skaffa en sådan bostad, som en lärare vid elementarskolan behöfver. Följaktligen — med ett afdrag, såsom statsutskottet föreslagit, af 500 kronor för dessa lärare begår man visst icke någon orättvisa mot dem, att döma af de nämnda hyresförhållandena i Uppsala. De komma ändock att i fråga om bostadshyran få det betydligt bättre ställdt än någonsin lärarna vid det allmänna läroverket i Uppsala.

Hvad påståendet angår, att det är så mycket dyrare att lefva vid Ultuna än i Uppsala, så är det enligt min uppfattning alldeles felaktigt, ty man kan väl ändå icke förneka, att en hel mängd lifsförnödenheter fås billigare på landsbygden vid Ultuna, där man är i tillfälle att köpa dem på en landegendom, än i Uppsala. Och hvad angår de inköp, som måste göras i Uppsala, blifva de icke ett öre dyrare än för dem, som bo i staden, då lärarna få sina inköp förda från staden till institutet med dettas skjuts. Jag anser således dessa argument, som anförts för reservationen, icke i minsta mån afsevärda.

Hvad nu det påståendet angår, att lärarna vid landbruksinstituten, såsom en talare yttrade, skulle behöfva specialkunskaper, hvilka han tydligen förmenade att andra lärare icke behöfde, så är detta uttalande naturligtvis en absurditet, ty alla lärare behöfva

specialkunskaper, och jag kan icke förstå, i hvad mån en lärare vid ett landbruksinstitut skulle behöfva mera specialkunskaper i sitt ämne än en lärare vid ett allmänt läroverk. Säkert är åtminstone att, om man talar om lektorerna, så har en lektor ådagalagt mera och djupare specialkunskaper i sitt fack än de lärare vid landbruksinstitutet, som icke disputerat i sin vetenskap. Hvad är det då, som visar, att dessa lärare hafva större specialkunskaper än lektorerna vid de allmänna läroverken?

*Ang.
institutet vid
Ultuna och
Alnarp.
(Forts.)*

Huru jag än ser saken, får jag det intrycket, att det är riktigast att bifalla statsutskottets förslag, och jag får därför instämma i herr Wijks yrkande, att detta förslag måtte af kammaren accepteras.

Herr Tamm, Hugo: Ja, det där låter mycket bra, men jag undrar, om det håller fullkomligt streck i alla fall. Det kan vara sant, att lärarna vid Ultuna icke hafva haft samma kompetens som lärarna vid de allmänna läroverken, men icke är det väl skäl att låta det bidra till att dessa lärare icke skola kunna föras upp till samma ståndpunkt som de andra. Då vore det bättre, att Kungl. Maj:t höjde kompetensfordringarna för lärarna vid landbruksinstitutet. Men att inränga dem i en lägre klass tror jag för min del åtminstone icke komme att gagna institutet, och följaktligen komme det icke heller att gagna hela modernäringen.

Dessutom yttrade den föregående talaren, att det är så bra att bo på landet, det går lättare att köpa hvarjehanda förnödenheter. Det är alldeles motsatt min erfarenhet. I den trakt jag bor kan jag icke köpa någonting annat än till stockholmspris + frakten, och jag undrar, om icke herrarnas erfarenhet är den, att de, som bo nära stad och vilja köpa något på landet, få betala efter stadspris och kanske litet till. Landtbor tro aldrig, att de få nog betaldt, de tro alltid, att de skola få högre betaldt i staden. Den som köper på den vägen får bestämdt betala mer. Och dessutom är det ofantligt litet förtroende man hyser till sin hustru, då man beröfvar henne möjligheten att ordna inköpen, hvilket den som bor i stad har mycket lättare att göra. Och nog är det bäst för den, som vill ekonomisera, att husmodern själf gör uppköpen på de ställen, där största tillförseln är. Jag kan för min del icke känna mig öfvertygad af de argument, som här blifvit anförda. Sådana argument låta bra, men i realiteten hålla de icke streck, utan det står nog fast, att den, som tvingas hafva sitt hushåll på landet, beröfvas de fördelar, som staden gifver, och han får betala dyrare, och kostnaden för det hela blir dyrare.

Herr Ericsson: Efter mitt förmenande är olyckan, om jag så får uttrycka mig, i denna sak den, att lärarna vid Ultuna och Alnarp hafva likställts med elementarlärarna. Jag anser, att man i stället borde hafva ställt deras lönevillkor så, att man kunde

Ang.
instituten vid
Ultuna och
Alnarp.
(Forts.)

köpa lärarekrafter till dessa ytterst viktiga lärarebefattningar, hvilka enligt min uppfattning ingalunda kunna jämföras med elementarlärarnas, för det pris, hvarför man kunde få de bästa möjliga. Nu är emellertid icke så förhållandet. Men under herr Billings anförande har jag blifvit öfvertygad om, att olägenheterna af att nödgas köpa förnödenheterna i städerna, att få hyra rum för sina barn för att kunna hafva dem i skola kostar icke 250 kronor, som han sade, utan fullt ut 500 kronor.

På grund häraf ber jag att få yrka bifall till herrar Tamms m. fl. reservation.

Grefve Hamilton: Jag kan icke underlåta att inlägga en gensaga mot det yttrande, som en högt aktad ledamot å uppsalabänken här haft, nämligen att lärarna vid våra landbruksinstitut skulle intaga med afseende på kunskaper en sämre ställning än lektorerna vid våra allmänna läroverk. Det är ju möjligt, att man icke kan jämföra de examina, som de hafva tagit, men i vissa afseenden måste lärarna vid våra landbruksinstitut stå på en högre ståndpunkt än lärarna vid våra elementarläroverk. Jag ber, att få erinra herrarna om, att lärjungarna vid instituten i allmänhet äro sådana, som gått igenom våra läroverk, och att de flesta hafva tagit studentexamen. Jag tror icke heller, att vi behöfva gifva oss in på någon beräkning med afseende å ålderstillägg eller bostadskostnader. Vill man göra de nämnda lärarna jämställda, bör man se till, om det är dyrare att bo t. ex. vid Ultuna än i en stad. Här har framhållits, och det med rätta, hurusom dessa lärare måste hafva sina barn inackorderade i stad, hurusom de måste hämta sina förnödenheter äfven från stad, och hvar och en bör inse, att på detta sätt både förnödenheterna och barnens skolgång blifva dyrare för lärarna vid landbruksinstituten. Jag tager för alldeles gifvet, att lefnadskostnaderna blifva till och med mer än 500 kronor — som herr Tamm tyckes hafva räknat med — högre för dem, då ensamt inackordering för barnen kan gå till detta belopp.

Jag ber att på dessa skäl få yrka bifall till herrar Tamms m. fl. reservation.

Herr Ros: Genom deras anföranden, hvilka här i dag antingen försökt resonera bort det hyresafdrag, som statsutskottets flertal föreslagit, eller yrkat att afdraget skulle reduceras till hälften, har det gått som en röd tråd: dels ömhet om lärarna vid landbruksläroverken, därför att lifsförnödenheterna påstås vara dyrare på landet än i staden, dels äfven tanken på den dyrare skolgång för deras barn, som skulle vara förenad med deras bostadsvång. Ja skall be att mot det sista få anmärka, att man icke får slå fast den meningen, att de skola likställas med elementarlärarna. Vi böra erinras oss, att icke alla elementarlärare lefva under de

lyckliga förhållanden, att de alltid kunna få hafva sina barn boende hemma under deras skolgång. Det finnes ju flera sorters läroverk, och de lärare, som ej äro nog lyckliga att vara anställda vid högre elementarläroverk, måste under någon tid sända barnen från hemmet.

Ang.
instituten vid
Ultuna och
Alnarp.
(Forts.)

Jag skall be att få stryka under hvad herr Pettersson redan antydt: att man ej alltför mycket bör fästa sig vid de olika lefnadsförhållanden, under hvilka vår lärarekår lefver i den eller den staden. Då tror jag, att man kommer till resultat, som äro farliga med hänsyn till sina konsekvenser äfven i fråga om andra tjänstemäns löneförmåner. Vi hafva t. ex. trängofficerare placerade i Sollefteå, där det icke finnes något elementarläroverk. Skola dessa hafva högre aflöning, därför att de äro underkastade tvånget att hafva sina barn i skola på annat ställe? Sådana förhållanden upprepas på mångfaldigt sätt, och därför förefaller det mig, att vi icke böra fästa alltför stort afseende vid de dyrare lefnadsförhållandena på landet, hvilket ju är det motiv, som anförts.

Det är på den grund, som jag, herr grefve och talman, ber att få yrka bifall till statsutskottets förslag.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att beträffande nu föredragna punkt yrkats: 1:o att hvad utskottet hemställt skulle bifallas; 2:o af herr *Tamm, Hugo*, att kammaren skulle antaga det förslag, som innefattades i den af honom och herr Starbäck vid punkten afgifna reservation; och 3:o af herr *Billing*, att kammaren måtte antaga det förslag, som innefattades i hans vid utlåtandet fogade reservation beträffande denna punkt.

Härefter gjorde herr talmannen propositioner i enlighet med dessa yrkanden och förklarade sig finna propositionen på godkännande af herr Tamms yrkande vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf och sedan till kontraposition därvid antagits bifall till utskottets hemställan, uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som vill, att kammaren skall antaga det förslag, som innefattas i den af herr Tamm vid punkten 1 af statsutskottets utlåtande n:o 10 afgifna reservation, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles utskottets hemställan.

Omröstningen företogs, och vid dess slut, sedan jämväl den förseglade sedeln öppnats, befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 53;

Nej — 52;

Punkterna 2 och 3.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 4.

Ang.
upprättande
af en central-
anstalt för
försöksväsendet
på jordbruks-
området.

Under punkten 5 af förevarande hufvudtitel hade Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att

dels medgifva, att med ingången af år 1907 måtte å landtbruksakademiens experimentalält i hufvudsaklig öfverenstämmelse med den i förberörda statsrådsprotokoll angifna organisationsplan upprättas en centralanstalt för försöksväsendet på jordbruksområdet, under villkor *att* ej mindre befattningarna såsom agrikulturkemist, växtfysiolog och inspektör vid landtbruksakademiens experimentalält med utgången af år 1906 samt assistentbefattningen vid landtbruksakademiens agrikulturkemiska anstalt efter nuvarande innehafvarens af denna befattning afgang indroges, än äfven i öfrigt de anslag, hvilka af Riksdagen under anslagstiteln »befrämjande i allmänhet af jordbruk- och landtmannanäringar» blifvit beviljade såväl till uppehållande af den hittills bedrifna försöksverksamheten vid landtbruksakademiens agrikulturkemiska och växtfysiologiska anstalter samt landtbruksafdelning och till ersättning för de kostnader, som kunde tillskyndas akademien för afgifvande till Kungl. Maj:t af anbefalda utredningar och utlåtanden, som ock till uppehållande af statens entomologiska anstalts verksamhet från och med år 1907 upphörde att utgå, samt *att* landtbruksakademien utfäste sig att, så länge akademien innehade experimentalältet och försöksverksamheten vid ifrågavarande centralanstalt upprätthölles med statsmedel, för verksamhetens bedrivande upplåta den del af experimentalältet med därå befintliga, för ändamålet erforderliga byggnader, hvilken för närvarande disponerades af landtbruksakademiens kemiska och växtfysiologiska anstalter samt landtbruksafdelning;

dels godkänna det i samma statsrådsprotokoll intagna förslaget till stat för centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet äfvensom de villkor och förbehåll, som i statsrådsprotokollet föreslagits för åtnjutande af de i samma stat upptagna löneförhöjningar;

dels ock medgifva, att landtbruksakademiens agrikulturkemist, professor Henrik Gustaf Söderbaum, och landtbruksakademiens växt-

fysiolog, professorn Jakob Eriksson, vid öfvergång till föreståndarbefattningar vid centralanstalten, samt inspektoren vid landbruksakademiens experimentalfält Sigurd Rhodin, därest han komme att öfvergå till öfverassistentbefattning vid nämnda anstalt, måtte afseende å rätt till ålderstillägg i de nya befattningarna tillgodoräkna sig enhvar den tid, han varit i sin nuvarande befattning hos landbruksakademien anställd.

Ang.
upprättande
af en central-
anstalt för
försöksväsendet
på jordbruks-
området.
(Forts.)

Utskottet hade på angifna grunder hemställt,

a) att Riksdagen måtte medgifva,

»dels att med ingången af år 1907 må å landbruksakademiens experimentalfält i hufvudsaklig öfverensstämmelse med den i statsrådsprotokollet angifna organisationsplan upprättas en centralanstalt för försöksväsendet på jordbruksområdet, under villkor att ej mindre befattningarna såsom agrikulturkemist, växtfysiolog och inspektor vid landbruksakademiens experimentalfält med utgången af år 1906 samt assistentbefattningen vid landbruksakademiens agrikulturkemiska anstalt efter nuvarande innehafvarens af denna befattning afgång indragas, än äfven i öfrigt de anslag, hvilka af Riksdagen under anslagstiteln »befrämjande i allmänhet af jordbruk och landtmananäringar» blifvit beviljade såväl till uppehållande af den hittills bedrifna försöksverksamheten vid landbruksakademiens agrikulturkemiska och växtfysiologiska anstalter samt landbruksafdelning och till ersättning för de kostnader, som kunna tillskyndas akademien för afgifvande till Kungl. Maj:t af anbefallda utredningar och utlåtanden, som ock till uppehållande af statens entomologiska anstalts verksamhet, från och med år 1907 upphöra att utgå, samt att landbruksakademien utfäster sig att, så länge akademien innehar experimentalfältet och försöksverksamheten vid ifrågavarande centralanstalt upprätthålles med statsmedel, för verksamhetens bedrifvande upplåta den del af experimentalfältet, med därå befintliga, för ändamålet erforderliga byggnader, hvilken för närvarande disponeras af landbruksakademiens kemiska och växtfysiologiska anstalter samt landbruksafdelning;

dels ock, att landbruksakademiens agrikulturkemist, professorn Henrik Gustaf Söderbaum och landbruksakademiens växtfysiolog, professorn Jakob Eriksson, vid öfvergång till föreståndarebefattningar vid centralanstalten, samt inspektoren vid landbruksakademiens experimentalfält Sigurd Rhodin, därest han kommer att öfvergå till öfverassistentbefattning vid nämnda anstalt, må i afseende å rätt till ålderstillägg i de nya befattningarna tillgodoräkna sig enhvar den tid, han varit i sin nuvarande befattning hos landbruksakademien anställd; samt

b) att Kungl. Maj:ts förslag till stat för centralanstalten

Ang.
upprättande
af en central-
anstalt för
försöksväsendet
på jordbruks-
området.
(Forts.)

äfvensom till villkor och förbehåll för åtnjutande af de i samma stat upptagna löneförmåner för närvarande icke måtte af Riksdagen bifallas.»

Grefve Wachtmeister, Fredrik: Det verkar utan tvifvel uppmuntrande för hvarje vän af det svenska jordbruket att se den välvilja, hvarmed i stort sedt statsutskottet har behandlat den kungliga propositionen med förslag om inrättande af en centralanstalt för försöksväsendet på jordbrukets område. Lyckligt hade visserligen varit i många afseenden, i fall staten redan nu vid denna riksdag kunnat fastställas, men det lär ju hafva mött konstitutionella svårigheter, och då finns ju ingenting att säga därom.

Hvarför jag begärt ordet, är för att fästa herrarnas uppmärksamhet vid de sparsamhetshänsyn, som statsutskottet visat i ett par afseenden och som jag fruktar kunna verka störande på hela företagets utveckling.

Det första hänseendet är, att statsutskottet har ansett, att föreståndarne för de olika afdelningarna böra få vidkännas afdrag på sina löner för de dem tillkommande bostäder. Jag behöfver icke gå långt i utveckling af hvad jag har att säga om detta sätt att gå tillväga. Herr Tamm har redan framhållit den saken, när det var fråga om lärarna vid Ultuna och Alnarp. Men jag vill tillägga, att dessa tjänstemän på sådant sätt skulle blifva sämre ställda än intendenterna vid riksmuseet, med hvilka de dock borde vara fullt jämställda. I synnerhet skulle de blifva sämre situerade, om den motion, som herr Gilljam väckt vid denna riksdag, vinner framgång. Han har ju föreslagit, att dessa intendenters skulle blifva jämställda med professorerna vid rikets universitet. Det vore ju skada, när man nu på en gång vill slå ett stort slag för svenska jordbrukets utveckling, om verkan af ett sådant slag skulle förminska och genom en obetydlig lönefråga svårigheter uppstå för denna anstalt att skaffa sig första klassens folk.

Ett annat hänseende, där statsutskottet har talat om sparsamhet, är, när det har uttalat önskemålet, att, då bostadslägenheter skola uppbyggas vid exerimentalfältet, det skulle ställas så till, att det skulle byggas för åtminstone två hushåll i hvarje hus. Ja, man frågar sig verkligen, när man läser detta, om det kan vara klokt att, för att göra en så ringa inbesparing, som här kan vara fråga om, utsätta sig för den stora risk, som man ovillkorligen har att befara, då man vet det obehag, som så ofta uppstår genom ett sådant sambygge. Därtill ber jag att få lägga den betänkligheten, att, i fall en kommande Riksdag skulle fatta något beslut i detta hänseende, det alldeles säkert skulle blifva mycket svårt att göra upp bostadsfrågan med professor Söderbaum, ty det har ju varit meningen med den kungliga propositionen, att hans innehafvande bostad skulle användas för anstalten och han få ett eget hem i stället.

Jag har endast velat delgifva kammaren dessa mina betänkligheter med afseende å motiveringen. Mot klämman har jag ingenting att anmärka.

Herr Benedicks: I afseende å den del af Kungl. Maj:ts proposition, som behandlar styrelsen för den nu tilltänkta centralanstalten, vill jag uttala mina betänkligheter angående dennas sammansättning. Gifvetvis är den ifrågasatta styrelsen själfva nerven för det hela. Det är på den det beror, huruvida den nu tilltänkta anstalten skall kunna göra någon verkligt genomgripande nytta. Huru har då Kungl. Maj:t tänkt sig sammansättningen af denna styrelse?

Jo, för det första har Kungl. Maj:t tänkt sig, att antalet ledamöter skulle utgöra sju, för det andra, att af dessa sju två skulle vara själfskrifna, nämligen landbruksakademiens direktör och sekreterare, samt dessutom akademien tillsätta tvenne ledamöter och Kungl. Maj:t blott de återstående tre.

Hvad först antalet angår, får jag säga, att antalet sju är alldeles för mycket. Det är bättre att hafva en samling män, som hastigt kunna sammanträda vid förefallande behof och som kunna snabbt utföra sitt arbete. Det är icke så lätt med sju, som det är med fem, och dessutom splittras ansvaret genom att utsträckas till ett större antal, hvilket alltid kan skada. Resor, arfvoden och omkostnader blifva dessutom billigare för fem än för sju.

Men jag vill fästa mig hufvudsakligen vid den stora öfvervikt, som de af landbruksakademien tillsatta ledamöterna skulle få, dessa fyra, som jag räknar dem till, ty i och med det att Kungl. Maj:t har tillsatt direktör, är direktören akademiens man, men icke Kungl. Maj:ts. Att det sålunda skall vara Kungl. Maj:t förmenadt att hafva majoritet, som likvisst äger egendomen, hvilken ju blott är *upplåten* åt landbruksakademien, och därtill utbetalar alla kostnaderna, det tycker jag är alldeles inkonsekvent, liksom ock att till den majoritet, som man gifver landbruksakademien, foga en sådan rätt som själfskrifvenhet. Huru mycket kan icke inträffa för annars högt förtjänte män! De kunna sitta kvar längre än deras krafter tillåta; det kan vara många betänkligheter mot dem; lika fullt: de skola sitta kvar. Är det skäl att hafva tvenne ledamöter, som möjligen och kanske troligen komma att blifva mycket bra, men likvisst *kunna* vara alldeles inkompetenta till sina platser här? Är det då skäl att föreskrifva en sådan sak nu för tiden som själfskrifvenhet? Kunde man vara säker, att så utmärkta personligheter alltid skulle finnas till hands som de nuvarande, ja, då! Men huru kan säkerhet därutinnan vinnas?

Det är ju alldeles gifvet, att det dessutom kan komma till konflikter mellan å ena sidan landbruksakademien såsom innehafvare af jorden, som ju nu användes för trädgårdsskötsel, och å andra sidan centralanstalten, som kan komma i behof af mera jord. En sådan

Ang.
upprättande
af en central-
anstalt för
försöksväsendet
på jordbruks-
området.
(Forts.)

Ang.
upprättande
af en central-
anstalt för
försöksväsendet
på jordbruks-
området.
(Forts.)

konflikt är mycket lätt tänkbar, och jag hoppas verkligen för anstaltens skull, att den inträder, ju förr dess hellre. Ty då visar det sig, att anstalten gått framåt. Då skola likvisst fyra ledamöter stå, som man kan antaga, nästan enbart på akademiens sida gent emot det svenska landtbruket. Därför får jag för min del uttala det, att mot hvad *kommitterade* härutinnan föreslagit, att styrelsen bör utgöras af fem ledamöter, af hvilka tre skulle tillsättas af Kungl. Maj:t och de öfriga tvenne af landtbruksakademien, har jag för min del alls intet att invända. Och jag hoppas, att, när nästa år denna sak skall regleras, det då måtte behållas i minnet.

Då tystnad i detta fall möjligen kunde hafva uttolkats såsom gillande, har jag velat yttra mig, men med afseende å utskottets förslag har jag intet yrkande att göra.

Friherre Rappe: Äfven jag vill be att få understryka de åsikter, som af den siste ärade talaren hafva häfdats. Jag kan till alla delar instämma med honom och behöfde således egentligen icke yttra något, om icke möjligtvis en röst till kunde göra, att frågan mera beaktades.

För min del kan jag icke finna någon rimlig anledning, hvarför landtbruksakademien skulle få tillsätta fyra af sju ledamöter i den tilltänkta styrelsen. Det enda berättigande, landtbruksakademien härtill skulle hafva, är att den förut haft en försöksverksamhet där på platsen, att den innehaft den jord, som nu skall upplåtas till det ifrågavarande ändamålet och på densamma har några byggnader. Men å andra sidan tillhör denna jord alldeles icke landtbruksakademien. Den är en statens egendom, som i likhet med öfriga delar af Djurgården disponeras af Hans Maj:t Konungen. Det är således statens jord, och staten kommer att bekosta de hufvudsakliga byggnaderna vid försöksstationen. Staten kommer äfven att aflöna personalen, hvilket, jämte öfriga behof för anstalten, går till öfver 100,000 kronor om året. Då synes det egendomligt, att staten icke skulle hafva majoritet i anstaltens styrelse. Jag tror, att det för vårt jordbruk — och det är ju hufvudsakligen för detta, som anstalten kommer till stånd — vore lyckligare, om icke landtbruksakademien hade en så förhärskande ställning vid anstaltens ledning, som den kommer att få enligt det kungliga förslaget. Jag kan också gärna instämma med den föregående talaren däri, att det vore alldeles tillräckligt med fem ledamöter i styrelsen.

Medan jag ändock har ordet, kan jag icke underlåta att yttra mig äfven i en annan punkt, som berör denna sak och som något omnämns af den näst siste ärade talaren. Han sade, att konstitutionella svårigheter uppstått gent emot bestämmandet redan nu af staten för den tilltänkta anstalten. För min del kan jag icke förstå, hvori dessa konstitutionella svårigheter skulle bestå. Det är dock egendomligt, att statsutskottet icke kunnat besluta sig för att redan nu komma med förslag till en definitiv lösning af frågan,

hvilken dock föreligger fullt utredd och planlagd på ett särdeles förtjänstfullt sätt. Kungl. Maj:t måste till följd däraf ånyo komma till Riksdagen med frågan och utskott och Riksdag betungas onödigtvis med arbete. Och alltsammans kunde efter mitt förmenande hafva blifvit löst nu och löst på sådant sätt, att anstalten kunde hafva ordnats med mycket större trygghet från Kungl. Maj:ts sida, än hvad nu är fallet. Hade det varit fråga om en utgift för en gång, hvilken skulle förts på 1907 års stat, då kunde jag hafva förstått, att 1905 års Riksdag icke bort gå 1906 års Riksdag i förväg; men när det är fråga om en stat, som vi hoppas skola komma att tillämpas under många år, synes det mig oklokt att i denna sak vålla ett uppskof, som skall medföra både olägenheter och besvär. Jag skulle helst vilja yrka återremiss till utskottet i denna del af frågan, men då jag ej har någon utsikt att få en sådan tillstånd, har jag intet yrkande att göra.

*Ang.
upprättande
af en central-
anstalt för
försöksväsendet
på jordbruks-
området.
(Forts.)*

Herr Berg, Lars: Då jag såsom hushållningssällskapets ombud deltagit uti ett i denna sak afgifvet utlåtande och för öfrigt arbetat en och annan gång i landbruksakademien, anser jag mig, då ingen annan svarat på den föregående talarens uttalande af sin förvåning däröfver att landbruksakademien skulle tillsätta fyra ledamöter i den tilltänkta styrelsen, böra upplysa om, att enligt reglementet för akademien har Kungl. Maj:t uppdragit åt densamma att leda alla vetenskapliga försök i och för jordbrukets och dess binäringars utveckling i vårt land. Det skulle förvåna mig mindre således, om man frågade, hvarför skola andra tillsätta tre ledamöter, då, enligt statuterna för akademien, akademien själf skall taga befattning med dessa ärenden, och experimentalfältet, om hvars ytterligare utvidgande nu är fråga, redan står och alltid stått under akademiens ledning? Då är det ju ganska förklarligt och riktigt, att, när här gäller att organisera en ny, ännu större och mera vidtomfattande vetenskaplig verksamhet, sakkunniga krafter tillsättas jämte akademiens egna; men såvida icke akademien skall upplösas eller afskedas från sin verksamhet, måste den hafva hufvudledningen i denna fråga, och detta skall nog också lända till ändamålets säkrare och lyckligare vinnande. Jag har endast velat upplysa härom.

Herr Wijk: Beträffande grefve Wachtmeisters yttrande angående dessa lärarelöner, äger det sin riktighet att utskottet uttalat detta såväl som om bostadsbyggnaderna, men gifvet är att härmed är icke något fastslaget angående lönerna utan det sker först nästa år. Och hvad byggnaden angår, kan det ju måhända vara en småsak hvad man framhållit därom, att den borde anordnas för tvenne familjer i samma hus. Men jag kan icke se någon olägenhet härutinnan. Jo, om den ena familjen skulle bo i undre och den andra i öfre lägenheten; men naturligtvis bygger man väl på ett klokt

Ang.
upprättande
af en central-
anstalt för
försöksväsendet
på jordbruks-
området.
(Forts.)

och rationellt sätt, som sker nu för tiden, sålunda tvenne hus som sammanbyggas, där den ena familjen disponerar det ena och den andra familjen det andra huset, men under ett tak.

I afseende å hvad herr Benedicks yttrade om styrelsen, har ju fråga varit, huruvida denna skulle bestå af 7 eller 5 ledamöter. Landtbruksstyrelsen har föreslagit 7 och det har tillstyrkts af Kungl. Maj:t, med hvilken anordning jag icke kan se förenad någon risk. Kungl. Maj:t skall ju alltid utnämna direktör för akademien bland en af de tre på förslaget uppsatta och sedan tillsättas tre af akademien och tre utaf Kungl. Maj:t. Detta finner jag för min del innefatta en viss trygghet för att denna styrelse, som skall handhafva uppsikten öfver centralanstalten, skall komma att leda anstalten på fullt nöjaktigt sätt.

Efter härmed slutad öfverläggning biföll kammaren hvad utskottet i föreliggande punkt hemställt.

Punkterna 5 och 6.

Hvad utskottet hemställt biföls.

Punkten 7.

Mom. a.)

Utskottets hemställan biföls.

Mom. b.)

Kungl. Maj:t hade föreslagit Riksdagen, att medgifva, att det kronojägare tillkommande ålderstillägg å 100 kronor måtte från och med år 1906 ingå i kronojägarnes aflöning såsom lön i stället för såsom tjänstgöringspenningar.

Utskottet hade i föreliggande moment på andragna skäl hemställt, att Riksdagen måtte medgifva, att det kronojägare tillkommande ålderstillägg å 100 kronor må från och med år 1906 ingå i kronojägarnes aflöning såsom lön i stället för såsom tjänstgöringspenningar;

dock med villkor, att intill dess ny allmän författning angående civila tjänsteinnehafvares rätt till pension träd i kraft, skall å kronojägarnas aflöningsförmåner afgå och åt statsverket besparas ett belopp af 15 kronor.

Herr Blomberg: Jag skall endast be att få yrka afslag på det i denna andra punkt förekommande villkoret och sålunda bifall till Kungl. Maj:ts förslag oförändradt.

Det synes mig, som om man här har velat göra en begränsning i den föreslagna förbättringen uti villkoren för ifrågavarande slag af statstjänare, hvilken förefaller mig ganska olämplig. Man har nämligen icke föreslagit någon som helst löneförhöjning åt dessa funktionärer, men man har, på samma gång man medgifver att det ålderstillägg, som af dem redan förut åtnjutits, skulle få beräknas i deras lönevillkor på så sätt, att pensionen skulle komma att utgå med ett med ålderstillägget ökad belopp, föreslagit att af deras löneförmåner — de löneförmåner de redan åtnjuta — skulle såsom pensionsavgift afdragas 15 kronor. Man frågar sig helt naturligt, huru kan en dylik framställning rimligtvis göras? Jo, säger man, det är fråga om genomförande af en princip, som visserligen ännu icke är genomförd, men som man tänker sig i framtiden skola komma att genomföras, att nämligen löntagare skola af sin lön betala afgifter till sin egen pensionering. Detta är väl redan genomfördt i afseende å en och annan nyreglerad aflöning, dock hittills endast undantagsvis. Det synes mig emellertid, som om det vore synnerligen olämpligt att, när det icke här är fråga om någon löne reglering, äfven göra detta afdrag å lönen för den grupp löntagare, hvarom här är fråga, då detta afdrag, med hänsyn till deras ringa aflöning, måste vara för dem af mycket kännbar beskaffenhet. Man kan visserligen härvid göra den invändning eller erinran, att beslutet icke skulle strida mot någonderas rätt, enär vid den löneförbättring, som gafs dem för några år sedan, eller år 1900, Riksdagen verkligen fäste det villkor, att de skulle vara underkastade de bestämmelser, hvilka kunde ifrågakomma med afseende å deras pensionsförhållanden. Men jag anhåller att i anledning häraf få erinra, att den skrifvelse, som då afläts, innehåller icke blott detta, som står i klämman, den innehåller också någonting, som står i motiveringen, nämligen att detta villkor gjordes under förutsättning af något som komma skulle, nämligen en allmän ny pensionslagstiftning, hvori man tänkte sig möjligen kunna genomföra den ifrågavarande principen. Denna lagstiftning har ännu icke kommit och jag tror, att det nog kommer att dröja ännu ett och annat år, innan den blir genomförd. Då förhållandet är sådant, vill jag för min del icke vara med om att för upprätthållande af en dylik princip, som ännu är blott en princip på papperet, reducera en aflöning, som icke är rikligare tilltagen än de här ifrågavarande statstjänarnas.

Ang.
kronojägares
ålderstillägg.
(Forts.)

Jag tillåter mig därför yrka afslag å det i punkten b) upptagna villkor.

Herr Wijk: I sammanhang med att 1900 års Riksdag fastslog löne reglering för skogvaktarna bestämdes, att de, som därefter blefve anställda, skulle vidkännas den afgift, som en blifvande Riksdag kunde komma att besluta för deras egen pensionering. Vid innevarande riksdag har Kungl. Maj:t nu framkommit med detta för-

Ang.
kronojägares
ålderstillägg.
(Forts.)

slag, nämligen att det ålderstillägg, som nu räknas till tjänstgöringspenningarna, skulle öfverflyttas till lönen, hvadan således dessa skogvaktare skulle erhålla en pension af 500 kronor i stället för 400 kronor och därjämte, i händelse af sjukdomsfall, åtnjuta motsvarande förmån. När detta ärende förekom på afdelningen, föreslogs att de, som hädanefter antoges samt de redan anställda kronojägarna, skulle, i den mån de tillträdde ålderstillägg, vidkännas berörda afdrag. Men då frågan kom till utskottet, ville ej utskottet godkänna detta. Utskottet ansåg, att, om de som voro anställda före 1900 skulle slippa erlægga afgift, men de som anställdes efter 1900 skulle få betala, detta skulle åstadkomma missnöje inom kåren. Då beslöt utskottets majoritet, att det skulle få ligga i deras eget skön, på så sätt, att de, som ville betala dessa 15 kronor för pensioneringen och fördelarna vid sjukdomsfall, skulle få göra detta, och i afseende å dem, som icke ville betala, finge det förblifva vid det gamla. Nu erkänner jag gärna med den föregående talaren, att förevarande fall är icke fullt analogt med hvad som skett tillföre. De föregående fallen hafva varit förenade med en verklig löneroglering, där lönerna höjts och med detsamma pensionernas belopp. Här åter rör det endast pensionens belopp och fördelen vid sjukdomsfall att få tillgodoräkna sig ett större belopp än nu; men däremot är det ingen löneförhöjning, utan man kan snarare säga tvärtom, att det är fråga om en löneminskning. Jag erkänner detta, men då jag varit med om detta utskottets förslag, ber jag att få yrka bifall till detsamma.

Herr Kinberg: Den siste talaren har alldeles rätt uti att 1900 års regleringsbref föreskrifver, att kronojägarna skola vara underkastade de förändringar i afseende å sin pensionering, som framdeles kunna blifva bestämda. Men jag föreställer mig, att detta bör väl tillämpas allenast i sammanhang med en blifvande ny allmän pensionsreglering och icke nu så här tillfälligtvis, innan denna allmänna reglering företages.

Vidare anförde den siste talaren, att den nu ifrågavarande pensionsfrågan för kronojägarna ingalunda är en löneroglering; men därmed har ju också motivet för det af utskottet föreslagna pensionsbidraget med 15 kronor fallit bort, och jag hemställer, huruvida under sådana förhållanden det kan vara öfverensstämmande med billighet att af dessa små löntagare utkräfvä samma bidrag till deras pensionering, som fordras af dem, hvilka erhållit en verklig löneförhöjning.

Jag vill vidare framhålla, att utaf kronojägarna ungefär halfva antalet har 20 år kvar till sin pensionsålder och dessa få sålunda köpa detta tillägg i pensionen af 100 kronor med en uppoffring af 300 kronor. I sanning en dyrköpt gåfva, som dessa kronojägare få af Riksdagen!

På dessa grunder yrkar jag lika med den förste talaren bifall till Kungl. Maj:ts förslag oförändradt.

Herr Pettersson, Fredrik Emil: Då jag på afdelningen varit med om detta beslut, ber jag att få säga några ord. Jag vill då anmärka mot den förste talaren, som nämnde, att han icke kunnat finna någon rimlig anledning, hvarför utskottet kommit fram med detta förslag, att det är icke utskottets förslag från början, utan att det är Riksdagens eget barn, som man här vill taga lifvet af.

Riksdagen skref nämligen år 1900 angående kronojägarna, att de skulle vid förhöjning i deras aflöningsförmåner vara underkastade de förändrade bestämmelser i afseende å deras pensionering, hvilka kunde blifva stadgade. Om man också icke vill gifva detta beslut retroaktiv verkan i afseende å de nu uti tjänst varande, borde det dock tillämpas å de 35 kronojägare, som det nu är meningen att tillsätta. Hela denna fråga har uppkommit i följd af det förslag till pensionering, som förut varit framlagdt. År 1899 lade Kungl. Maj:t fram för Riksdagen ett förslag om pensionering för alla civila tjänsteinnehafvare utan bidrag från deras löner, men härtill sade Riksdagen nej och beslöt i skrifvelse den 10 maj samma år att hos Kungl. Maj:t begära utarbetande af nytt förslag på den grundval, att *pensionstagare skulle själf bidraga till sin pensionering*. Därpå följde ett af en för ändamålet tillsatt kommitté utarbetadt förslag, som aflämnades den 7 november 1902. Men det har gått med detta förslag som med så många andra. En utredning skulle verkställas af vederbörlig kommitté, som också afgifver sitt utlåtande, men frukten af arbetet blir att det hamnar hos Kungl. Maj:t, där det blifver hvilande. Beträffande nu förevarande fråga beslöt förra årets Riksdag, icke i statsutskottet eller på dess tillskyndelse, utan på initiativ af läroverksutskottet, att under väntan på det kommittéförslag, som skulle framläggas för Riksdagen, göra löneafdrag för pensionering. Sedermera har Riksdagen följt detta sätt att göra pensionsafdrag vid alla nya eller förbättrade lönestater. Vill Riksdagen nu undantaga denna tjänstemannagrupp, hvarom nu är fråga, från detta villkor, blir det Riksdagens ensak. Men jag vill blott häfda, att utskottet har gått till väga på det sätt Riksdagen anvisat. Och hvad anmärkningen från den siste talaren beträffar, att afdraget skulle vara förhållandevis för stort, så, om jag jämför dessa tjänstemän med samma aflöningsklass bland järnvägstjänstemännen, eller dem som hafva 900 kronor, så är, om jag minnes rätt, afdraget för dessa senare för att få en pension på 500 kronor 28 kronor och 80 öre, eller 3,2 procent, då de nu ifrågavarandes afdrag icke skulle gå till mera än 15 kronor. Jag har endast velat påpeka detta för att klargöra de skäl utskottet haft, och jag beder få tillägga, att då staten allt mera kastar sig in uti affärsverksamhet såsom arbetsgifvare, och stora grupper med funktionärer årligen komma in under pensionsstaten, vore det klokt, om Riksdagen handlade konsekvent, så att den tunga, som pålägges den ena, äfven drabbar den andra. Är det så, att

Ang.
Kronojägarernas
ålderstillägg.
(Forts.)

Ang.
kronojägares
ålderstillägg.
(Forts.)

lönen i ett eller annat fall skulle visa sig vara otillräcklig, må man då höja den, men principen om de villkor under hvilka den utgår bör vara lika för alla.

Herr Blomberg: Jag anhåller att få fästa uppmärksamheten på att den ifrågavarande riksdagsskrifvelsen icke innehåller annat, än att dessa kronojägare skola vara underkastade de förändrade pensionsbestämmelser, som framdeles kunna varda stadgade. Något sådant allmänt stadgande, som innebure ett dylikt afdrag af lönen, har icke kommit till stånd. Man har endast utfärdat enstaka bestämmelser i samband med löneregleringar, hvilka inneburit löneförbättringar för särskilda klasser af statstjänare. Något sådant föreligger emellertid icke här. Sålunda tror jag, att man kan utan tvekan låta denna fråga hvila, intill dess det blir tal om antingen allmänna bestämmelser rörande pensioneringsvillkoren eller verklig lönereglering för ifrågavarande statsfunktionärer ifrågasättes.

Jag yrkar fortfarande afslag på villkoret i fråga.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr talmannen, att beträffande förevarande moment yrkats, dels att hvad utskottet hemställt skulle bifallas, dels ock att kammaren skulle afslå utskottets hemställan, så vidt den skilde sig från Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning, och bifalla denna framställning oförändrad.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner jämlikt dessa yrkanden och förklarade sig anse propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som bifaller hvad statsutskottet hemställt i punkten 7 mom. b) af sitt utlåtande n:o 10, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej.

Vinner Nej, afslår kammaren utskottets hemställan, så vidt den skiljer sig från Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning, och bifaller denna framställning oförändrad.

Vid slutet af den häröfver anställda omröstning befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 63.

Nej — 38.

Mom. c) och d).

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Mom. e).

Kungl. Maj:t hade föreslagit Riksdagen att medgifva, att från och med innevarande år finge för tjänstgöring i de delar af landet, där lagen angående vård af enskildas skogar och nådiga förordningen angående skogsvårdsstyrelser icke ägde tillämpning, anställas en skogsingenjör med enahanda ersättning, som förut varit för skogsingenjör bestämd, dock ej öfver 3,300 kronor om året.

*Ifrågasatt
anställande
af en
skogsingenjör.*

Utskottet hade i förevarande moment på andragna skäl hemställt, att Riksdagen icke måtte bifalla Kungl. Maj:ts förslag om anställande af en skogsingenjör för tjänstgöring i vissa delar af landet.

Grefve Wachtmeister, Fredrik: Kungl. Maj:t har föreslagit tillsättandet af en skogsingenjör för Gotlands, Västerbottens och Norrbottens län, men utskottet har afstyrkt bifall till denna framställning under föregifvande, att behovet af denna befattnings inrättande icke skulle vara fullt ådagalagdt. Då min åsikt är, att behovet förefinnes, och att det är med rättvisa och billighet från statens sida förenligt att tillfredsställa detta behof, så skall jag be att få gifva några skäl för denna min åsikt.

Det är för kammaren väl bekant, att en af de grunder, hvar-på genomförandet af de skogslagar, som trädt i kraft med detta år, hvilat, är, att skogsingenjörsinstitutionen, som förut haft i uppdrag att bistå enskilda skogsägare med råd med afseende å forstväsendet, skulle upphöra, och att dess funktioner skulle tilldelas de nya skogsvårdsstyrelserna. Man hade därvidlag emellertid förbisett en sak, nämligen att de stora trakter af vårt land, där särskilda skogslagar fortfarande skulle vara gällande, på sådant sätt skulle gå miste om en fördel, som de förut ägt. Denna olägenhet för dessa distrikt — jag tänker nu närmast på Norrbotten och Västerbotten — faller ännu mer i ögonen, om man betänker, att dessa provinser icke få något godt af det anslag på 60,000 kronor, som är anvisadt till skogsvårdsstyrelsernas organisation och underhåll, samt att de icke heller få något godt af skogsvårdsafgifterna.

Nu är det visserligen sant, att, som i den kungl. propositionen omförmäles, under de sista åren föga intresse har visats uti dessa landsdelar för att på statens bekostnad få ett forstligt biträde. Men det blef en förändring i detta hänseende i fjol, ty då rekviderades till Norrbotten en skogsingenjör till icke mindre än fjorton förrättningsställen för att lämna råd rörande skogsodling och afdikning, och den väckelse, som därigenom lämnades, har burit stora

*Ifrågasatt
anställande
af en
skogsingenjör.
(Forts.)*

frukter, ty i år hafva inkommit ansökningar från Norrbottens län om biträde af skogsingenjör för icke mindre än 120 dagar, och från Västerbottens län har ingått underrättelse om, att man skulle önska biträde af skogsingenjör under 70 dagar. Jag tror mig sålunda med dessa siffror hafva visat, att här verkligen föreligger ett behof, som bör fyllas, och att det vore staten värdigt att fylla detta behof.

Med anledning däraf vågar jag yrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag.

Herr Tamm, Hugo: När utskottet fick denna fråga till behandling, framgick det af de för utskottet tillgängliga handlingar, att denna skogsingenjör hade tjänstgjort på 31 ställen. Om man nu besinnar vidden af hans distrikt, så måste det väl medgifvas, att det är ett besynnerligt sådant. Det innefattar nämligen Norrbottens och Västerbottens län, Särna socken i Dalarne och Gotland. Om jag nu beräknar, att denna person gjort 31 tjänsteförrättningar, så utgår ersättningen för hvarje förrättning med 100 kronor om dagen, och dessutom skall han göra dessa resor mellan Dalarne och Gotland upp till Västerbotten och Norrbotten, och för dessa resor skall han åtnjuta ersättning. Det må då icke förvåna kammaren, om utskottet fann detta vara en något besynnerlig anordning, och det föreföll nästan, som om det här närmast gällde att bereda plats för någon särskild person.

Vi hafva nu hört af chefen för domänstyrelsen, att denna skogsingenjör blifvit rekvirerad för flera förrättningar, och detta kan jag väl förstå. Jag vill nämligen fästa herrarnas uppmärksamhet på, att uti dessa provinser bibehålles dimensionslagen, d. v. s. att man endast får uthugga de stora träden, och att de andra skola stå kvar.

Jag hade trott, att denna lag skulle verka därhän, att man skulle slippa dessa skogskulturer, som finnas i andra provinser, där man får hugga rent allt.

Jag kan ej föreställa mig, att Västerbotten och Norrbotten äro komna därhän, att, med där rådande höga arbetspriser och andra förhållanden, verkligen i någon afsevärd grad där kan förekomma hvad man kallar skogsodling. Det är emellertid en annan sak som gör, att jag kan förstå, att skogsingenjören blifvit rekvirerad. Det är nämligen i denna lag föreskrifvet, att om någon person önskar uttaga virke af mindre dimensioner, så äger han mot viss ersättning att rekvirera en statens tjänsteman för att göra detta, och kan han nu få skogsingenjören för billigare pris, tager jag för gifvet, att denne kommer att anlitas för att verkställa detta. Denna gallring är emellertid en förrättning, som de af staten inrättade organen kunna fullgöra till samtliga däruppe befintliga skogsägares tillfredsställelse. Då återstår afdikningen.

Skola vi nu hålla en särskild tjänsteman för afdikningen uti

Särna socken i Dalarne samt i Norrbottens och Västerbottens län och på Gottland, då på alla dessa ställen finnas både landbruksingenjörer och andra personer, hvilka bo på platsen och efter min uppfattning fullkomligt väl kunna fullgöra denna funktion? Jag antager således, att någon skogsodling icke i nämnvärd mån kommer i fråga inom dessa provinser, att utsyning och gallring skall behöfva göras af en skogsstatens tjänsteman, och jag anser vidare, att afdikning icke bör verkställas af en person, som skall resa öfver tre fjärdedelar af riket, utan att den bör kunna ombesörjas af andra personer.

*Ifrågasatt
anställande
af en
skogsingenjör.
(Forts.)*

Då något verkligt behof sålunda icke synes mig föreligga i detta fall, ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Berg, Lars: Då utskottet har stödt sin hemställan om afslag å Kungl. Maj:ts framställning i denna punkt på den omständigheten, att under ett decennium före 1901 några ansökningar från enskilda skogsägare om biträde af skogsingenjör icke hade inkommit, så anser jag mig böra upplysa, att detta icke betecknar något bristande intresse i högre grad för skogsodlingen inom dessa provinser, ty sådan har företagits inom Norrbottens län på bekostnad af dess hushållningssällskap och landsting genom försök för skogsåterväxt, skogsplantering och plantskolor efter olika metoder, synnerligast i skogar närmast fjällen och nedanför fjällgränsen. Där emot är det sant, att enskilda skogsägare nere vid kusten tidigare svårligen kunna förmås att offra pengar och arbete för skogsodlingen, men äfven på deras marker hafva sådana försök gjorts med de nyss nämnda institutionernas understöd. I dessa nordliga bygder är marken lika mycket och kanske något mera svårbruten än i det öfriga riket, då det gäller att införa reformer och göra uppoffringar för skogsskötselns förbättrande.

Då emellertid nu glädjande nog, såsom här förut blifvit anfördt, ett vaknande intresse visat sig, och vi känna, att landsting och hushållningssällskap för detta år anvisat icke obetydliga anslag för att stödja och uppmuntra detta nyvaknande intresse, så skulle det ju vara hvarken klokt eller välbetänkt att indraga den förut tillgängliga hjälpen från statens sida, nämligen de förut befintliga skogsingenjörerna. En sådan åtgärd skulle vara så mycket mera inkonsekvent och olämplig som statsmakterna numera hafva antagit en ny lag för att förbättra skogsvården inom det öfriga riket. Att då inom en så stor del af landet som detta är vidtagna en åtgärd, som skulle försämra den omhägnad, som staten hittills lämnat, kan ju icke vara lämpligt. Det gäller dock en area af Sveriges land, som är mer än en tredjedel af det hela, och då denna del därjämte är den skogrikaste, så är det så mycket viktigare, att skogshushållningen där befrämjas, särskildt som skogsåterväxten där är mera hotad och svårare att återupprätta på ställen, där den är svag eller förstörd. Ehuru detta anslag är ringa, är det därför

*Ifrågasatt
anställande
af en
skogsingenjör.
(Forts.)*

både reellt och principiellt af en mycket stor betydelse. Det gäller här ett af Kungl. Maj:t begärdt anslag på 3,300 kronor. Icke kan det väl vara riktigt, att Riksdagen afslår detta blott på grund af en obefogad misstanke af utskottet, att denna tjänsteman icke skulle komma att blifva tillräckligt använd.

Redan under detta år skulle han uti de två nordliga länen blifva upptagen under flera förrättningsdagar, än marken i medeltal är bar i dessa landsdelar.

Jag anhåller på det angelägnaste, att kammaren måtte behjerta denna i ekonomiskt afseende så ringa, men i principiellt hänseende rätt betydelsefulla sak, och med afslag å utskottets hemställan bifalla Kungl. Maj:ts proposition. hvartill jag yrkar bifall.

Grefve Wachtmeister, Fredrik: Det kan ju ej nekas, att, såsom herr Tamm sade, det distrikt, som Kungl. Maj:t har föreslagit för den nye skogsingenjören, nämligen Norrbottens och Västerbottens län, Särna socken i Dalarne och Gottland, förefaller litet besynnerligt, men det är ju så, att det omfattar de trakter, där särskilda skogslagar fortfarande bestå.

Den insinuation, som framkastades af honom, att hela denna proposition skulle koumit till för att bereda plats för en af de här skogsingenjörerna, som blifvit lediga, den ber jag att få förklara icke vara berättigad. Alla dessa skogsingenjörer hafva blifvit placerade på ett eller annat sätt.

Vidare ber jag att få yttra min förvåning öfver det sätt, hvar på herr Tamm, som var en så nitisk och verksam ledamot af skogskommittén, talade om dimensionslagen där uppe i Norr- och Västerbottens kusttrakter. De af herrarne, som minnas hvad skogskommittén skref om denna dimensionslag, torde påminna sig, att skogskommittén sade, att det var en ovanligt rå skogslag, som lämnade mycket öfrigt att önska. Det faller ju aldeles af sig själf, att det finnes mycket att göra i afseende å skogsvård där uppe vid sidan af den utstämpling af de undermåliga träden, som statens skogstjänsteman skall göra på rekvisition i dessa trakter. Den skogsingenjör, som vederbörande skogsägare där uppe nu i år hafva begärt dit upp till Norr- och Västerbotten, hafva de tänkt sig skola få följande att göra. Han skulle dels göra upp förslag till torrläggning af försumpade trakter, till markberedning för själfsådd och skogskultur, till planer för undervisning i hjälpgallring och ordnad ledning. Slutligen skulle han hålla föredrag i skogsskötsel i öfrigt. Jag ber att få fästa herrarnas uppmärksamhet på att det är ej småsaker, som fordras af denne skogsingenjör, och ifall han verkligen kan göra allt hvad man tänkt sig af honom, så kommer han att göra ett mycket stort och godt arbete där uppe, hvilket väl motsvarar den ringa summa, som här är fråga om.

Ja, innan jag slutar, kan jag ej underlåta att bemöta herr Tamm i en annan sak. Han sade, att för dessa skogsägare där-

uppe kommer det att ställa sig som en penningfråga, om de skola använda skogsingenjören eller en annan statens tjänsteman till utstämpling. Det skulle bero på hvem som vore billigast. Jag ber då att få säga, att skogsingenjören äger enligt lag icke att göra sådan utvisning, utan det skall vara en statens tjänsteman där uppe. Den frågan kan således ej förekomma.

Jag yrkar fortfarande bifall till Kungl. Maj:ts förslag.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, gjorde herr talmannen i enlighet med de därunder förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till hvad utskottet i det nu föredragna momentet hemställt samt vidare därpå att kammaren, med afslag å utskotts hemställan, skulle bifalla Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning; och förklarade herr talmannen sig finna den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad statsutskottet hemställt i punkten 7 mom. e) af sitt utlåtande n:o 10, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslår kammaren utskottets hemställan och bifaller Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 36;

Nej — 54.

Mom f) och g).

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkterna 8—37.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Första Kammarens Prot. 1905. N:o 21.

Anslag till
höjande af
fonden för
fiskeri-
näringens
befrämjande.

Punkten 38.

I två särskilda, lika lydande motioner, väckta, den ena (n:o 15) i Första Kammaren af friherre *N. A. A. Trolle* och den andra (n:o 122) i Andra Kammaren af herr *K. Starbäck* m. fl., hade föreslagits, att Riksdagen för höjande af fonden för fiskerinäringens befrämjande måtte bevilja ett anslag af 500,000 kronor och däraf 250,000 kronor för år 1906, med rätt för Kungl. Maj:t att för 1905 däraf förskottsvis utanordna 100,000 kronor.

Likaledes hade herr *C. H. Wallentin* i en inom Andra Kam-maren väckt motion (n:o 11) föreslagit, att Riksdagen måtte för höjande af fonden för fiskerinäringens befrämjande bevilja ett anslag af 500,000 kronor och däraf på extra stat för år 1906 anvisa 250,000 kronor.

Utskottet hade på anförda skäl hemställt, att Riksdagen, med anledning af friherre Trolles samt herrar Starbäcks med flere och Wallentins förenämnda motioner, måtte för höjande af fonden för fiskerinäringens befrämjande bevilja och till utgående under år 1906 anvisa ett anslag af 200,000 kronor.

Vid punkten fanns reservation afgifven af herrar *F. E. Pettersson*, *C. J. Odman* och *K. Starbäck*, hvilka ansett, att utskottet bort hemställa, att Riksdagen måtte med bifall till de af friherre Trolle och herr Starbäck m. fl. i ämnet väckta motioner, för höjande af fonden för fiskerinäringens befrämjande bevilja ett anslag af 500,000 kronor och däraf på extra stat för år 1906 anvisa 250,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att låta af sistnämnda belopp under innevarande år förskottsvis utanordna 100,000 kronor.

Friherre Trolle: Jag skall be att få till statsutskottet fram-bära min stora tacksamhet för den välvilja, med hvilken utskottet omfattat min motion, en välvilja, som redan förut och i rik måtte kommit den sak till del, som min motion gäller. Betydelsen af fiskerinäringens främjande genom lånefondens ökande har således ånyo vunnit statsutskottets erkännande. Efter att hafva talat om, huru fördelningen af de nu tillgängliga medlen ägt rum, d. v. s. efter att hafva omnämnt, hurusom Göteborgs och Bohus läns lands-ting disponerat 85 procent däraf och landtbruksstyrelsen för rikets öfriga län de återstående 15 procent, så säger statsutskottet i sitt be-tänkande bland annat följande: Under senare tiden har emellertid såväl vid skånska kusten som i Östersjön och Bottenhafvet fiske-bedriften i hög grad utvecklats och behovet af ej allenast dyr-barare fiskeredskap, utan äfven större båtar med motorer gjort sig gällande, hvilket behof endast torde kunna genom tillhandahållande af lån mot billiga villkor tillgodoses; och vid sådant förhållande

har utskottet föreställt sig, att lånefonden för fiskerinäringens befrämjande bör tillföras en ytterligare ökning för tillgodoseende af lånebehovet äfven inom sistnämnda delar af riket.

Sedan säger utskottet, att det anser, att denna ökning må kunna begränsas till 200,000 kronor, och slutligen att de under innevarande år anmälda lånebehofven torde kunna i väsentlig mån tillfredsställas med den tillgång, som därtill redan anslagna medel bereda. Herr grefve och talman, mot detta skall jag be att i allra största korthet få göra några anmärkningar. Huru ställa sig då de nu tillgängliga medlen i förhållande till de föreliggande lånebehofven? Jo, hvad Göteborgs och Bohus län beträffar, så äro 173,400 kronor i rundt tal tillgängliga nu jämte under de olika månaderna af året inkommande annuiteter 126,000 kronor, således en summa af i rundt tal 299,000 kronor. Låneansökningarna ensamt från Göteborg och Bohus län uppgå till 365,500 kronor. Således är det redan här ett lånebehof af öfver 75,000 kronor, som måste tillbakavisas. Detta kan ju gå an, men om jag sedan ser, huru de öfriga länen i riket låneanspråk ställa sig i förhållande till tillgängliga medel, så ställer det sig för dem vida sämre. För de öfriga länen äro nu tillgängliga 8,600 kronor i rundt tal och inkommande annuiteter utgöra 14,100 kronor — summa 22,700 kronor. Lånebehofvet från rikets öfriga län öfverstiger 92,000 kronor, däraf för det län, som jag har äran att representera, öfver 50,000 kronor. Då måste i fråga om de öfriga länen inom riket lånebehof ungefär tre fjärdedelar af låneansökningarna på grund af bristande tillgång afslås. Jag vågar fråga herrarna, om man då kan säga, att nu tillgängliga medel i väsentlig mån tillgodose lånebehofvet.

När jag nu påstår, att tillgängliga medel icke i väsentlig mån tillgodose lånebehofvet, så torde herrarna icke kunna bestrida detta. Nu kunna herrarna emellertid säga, att det i alla fall är ett stort belopp, som på enskild motion blifvit tillstyrkt. Ja, det ha herrarna rätt i, men man får väl betänka, att det här gäller en näring, som, efter att länge hafva legat i lägervall, nu har nått ett icke tänkt, starkt uppsving, och då bör väl också denna näring, som jag för min del anser vara för vårt land af stor nationalekonomisk betydelse, röna ett starkt stöd från Riksdagens sida. Vidare skulle jag vilja bedja herrarna betänka, att detta anslag icke är ett anslag i vanlig mening, utan ett anslag, som utlämnas till dessa fiskare i form af lån, och hushållningssällskapen eller landstingen äro garanter, att dessa lån så till kapital som ränta skola återbetalas. Det är således för staten ingen risk, men till en otrolig hjälp för en stor del af Sveriges befolkning — för den, som bor vid kusterna, som ofta är mycket fattig och som idkar ett af vårt lands farligaste yrken. Det är egentligen motorbåtarna, som spela en så stor betydelse för fiskerinäringen, som kräfva de mesta pengarna. De härför erforderliga medlen kunna fiskarena

*Anslag till
höjande af
fonden för
fiskeri-
näringens
befrämjande.*
(Forts.)

*Anslag till
höjande af
fonden för
fiskeri-
näringens
befrämjande.*
(Forts.)

icke annat än på låneväg anskaffa. De kunna nämligen icko gärna i sina respektive hemorters sparbanker skaffa den nödiga säkerhet, som dessa sparbanker fordra för lån, och kunna i hvarje fall icke betala den höga ränta, med hvilken dessa sparbankslån löpa. Det är således fullt riktigt, att, såsom hittills skett och som jag hoppas äfven framdeles må ske, dessa fiskare kunna tillhandahållas billiga statslån.

Jag sade för en stund sedan, att jag anser, att fiskerinäringen för vårt land är af ganska stor ekonomisk betydelse, och jag skall för att visa detta be att få taga några exempel från Sveriges sydligare län.

Konungens befallningshafvandes respektive femårsberättelser för perioden 1896—1900 för Blekinge, Kristianstads och Malmöhus län visa, att sammanlagda medelvärdet af fångsten för dessa län utgör ungefär 1½ million kronor per år. I detta värde är dock icke värdet inbegripet af den fångst, som idkas annorledes än vid kusten, d. v. s. på aflägsnare fiskeplatser eller vid andra kuster. Värdet af denna fångst kan jag icke exakt uppgifva, det omnämnas endast i en af dessa femårsberättelser — jag tror det är Blekinge läns —, där samma värde uppgifves hafva under femårsperioden utgjort 127 tusen kronor årligen. Om man nu lägger värdet af denna sistnämnda fångst från dessa län till värdet af fångsten från kustfisket, så kommer man säkerligen upp till omkring 2 millioner kronor, och då torde herrarna inse, att fiskerinäringen är af ganska stor ekonomisk betydelse för dessa län och därmed äfven för hela vårt land. Och har nu värdet af denna fångst under nuvarande dåliga konjunkturen för fisket gått upp till denna summa, hvad skall den då gå till, om utöfvarne af fiskerinäringen blifva fullt tidsenligt utrustade?

Utaf nämnda femårsberättelser ser man äfven, att fiskarena tröttnat vid sitt yrke på grund af bristande uppmuntran. I samtliga län har enligt hvad som framgår af berättelserna antalet af fiskare minskats, och af de tillströmmande låneansökningarna se vi, huru begärligt dessa fiskare fattat den af Riksdagen så välvilligt räckta hjälpsamma handen. Låneansökningarna uppgingo 1902 till ett belopp af omkring 109,000 kronor och 1904 till omkring 348,000 kronor, och nu föreligga ansökningar för öfver 450,000 kronor.

Ja, mina herrar, med hvad jag nu sagt har jag endast velat påpeka, att jag för min del anser, att fiskerinäringens främjande är för vårt land af största ekonomiska betydelse, att den för tillfället befinner sig i ett starkt uppsving, som behöfver kraftigt stöd, samt att de nu tillgängliga lånemedlen icke i tillräcklig grad förmå att möta det föreliggande lånebehofvet. Hvad det belopp beträffar, som jag vågat i min motion begära, så anser jag äfven, om man dömer efter de anspråk, som nu ställas på fonden, att detta belopp icke är för stort, därest fiskerinäringens utveckling

skall lugnt, tryggt och utan störande afbrott fortgå. Då denna min mening inom utskottet vunnit stöd af reservanter, såväl inom Första som Andra Kammaren, skall jag, herr grefve och talman, be att få yrka bifall till den vid utskottets betänkande fogade reservation.

*Anslag till
höjande af
fonden för
fiskeri-
näringens
befrämjande.*
(Forts.)

Herr Wijk: Herr grefve och talman, mina herrar! Vid förliden riksdag väckte Kungl. Maj:t en proposition om att anslå 100,000 kronor till fiskerinäringens befrämjande. Under samma riksdag väcktes af enskilda motionärer i såväl Första som Andra Kammaren motioner om att 200,000 kronor skulle anslås till denna näring, och detta tillstyrktes af utskottet samt bifölls äfven af Riksdagen. Men Riksdagen uttalade då, att den hoppades, att ifrågasvarande behof genom detta anslag skulle vara fullt tillgodosedt för en följd af år. Men huru är det nu? Jo, nu i år blåser det åter starka och friska vindar från alla väderstreck till understödjande af denna fiskerinäring, och detta kan icke vara annat än glädjande, då tusental af landets inbyggare — ibland njuggt, ibland rikligt — hämta sin näring och sitt ekonomiska stöd därifrån, och då den nu därjämte genom export ingår som en post i handelsbalansen.

En annan sak är emellertid, huruvida motionärens förslag skall tillstyrkas; därom kunna olika åsikter råda. De uppgifter, som utskottet har fått rörande fondens tillgångar för 1905, gå ut på att med användande af nu tillgängliga medel och de räntor och amorteringar, som komma att inflyta under årets lopp, ett belopp af något mera än 320,000 kronor kan för ändamålet disponeras. Nu har utskottet tillstyrkt Riksdagen att bevilja 200,000 kronor för 1906. Med dessa 200,000 kronor jämte ränta och amortering kommer man upp till ungefär samma siffra som 1905 eller 320,000—340,000 kronor. Friherre Trolle och herr Starbäck äfvensom herr Wallentin hafva nu väckt motioner, att för ändamålet skulle anslås 500,000 kronor, hvaraf 250,000 kronor skulle utgå under 1906. med rätt för Kungl. Maj:t enligt friherre Trolles och herr Starbäcks motioner att för 1905 förskottsvis utanordna 100,000 kronor. Enligt de upplysningar, som baron Trolle lämnat, är det antagligt, att dessa 100,000 kronor jämte förutnämnda 320,000 kronor, eller således 420,000 kronor, skulle gå åt för 1905. Ja, hvad finnes då kvar enligt motionärernas förslag för 1906? Jo, 290,000 kronor. Kan det vara lämpligt att ställa till disposition det ena året 420,000 kronor och det andra 290,000 kronor?

Friherre Trolle upplyste härjämte, att från andra län än Göteborgs och Bohus' ansökningar om lån ingifvits å ett belopp af 90,000 kronor för 1905. Nu har Kungl. Maj:t beslutat, att af fiskerifonden 85 procent skall utgå till lån i Bohuslän och 15 procent för lån i det öfriga Sverige. Om det för dessa andra län skulle behövas 90,000 kronor, skulle sålunda erfordras 600,000 kronor att tillgodose lånebehovet. Något sådant kan möjligen äga

Anslag till
höjande af
fonden för
fiskeri-
näringens
befrämjande.
(Forts.)

rum, då budgeten icke är svag, men då den icke är starkare, än att man måste noga afväga anslagen, på det att debet och kredit må gå ihop, kan det då vara rimligt att taga ut 5- å 600,000 kronor af skattemedel för bildande af en fond, från hvilken staten beviljar lån mot 3 procents ränta?

Jag är en stor vän af fiskerinäringen, men jag kan ej finna annat, än att det är högst olämpligt att taga ut medlen på skattevägen. Man bör i stället göra, såsom skedde vid ordnande af egnahemsfrågan, och sålunda sätta af en lånefond för fiskerinäringen. Det är ett enkelt och naturligt sätt att lösa frågan. Nu är det så, att läntagarna för närvarande få betala endast 3 procent. Jag vet icke mot huru hög ränta staten lånar upp, men utgör denna 3½ procent, skulle statens uppoffring utgöra 5,000 kronor för hvarje million. Detta står staten ut med. Men att taga ut en half million på skattevägen, synes mig vara rent af orimligt. Jag skulle för min del anse högst önskligt, om Kungl. Maj:tt ett annat år ville komma fram med ett förslag att understödja fiskerinäringen på nu antydda sätt. Jag skall be att få yrka bifall till utskottets förslag.

Friherre Lagerbring: I denna sena timme skall jag yttra mig helt kort i en fråga, som eljest varit af intresse att närmare ingå på, och jag kan så mycket lättare göra det, som den förste ärade talaren utförligen motiverat sitt förslag, och den siste talaren uttalade en mening, hvori jag ber att på det lifligaste få instämma, den nämligen, att denna fråga icke hädanefter bör behandlas som hittills. Den har hittills varit föremål för enskilda motioner gång efter annan. Man återfinner den i Riksdagens protokoll för 1899, 1900, 1902, 1904 och nu äfven för 1905, och för hvarje gång har fonden ökats med större eller mindre belopp. Den siste talaren, själf ledamot af statsutskottet, uttryckte nu den meningen, att det är oriktigt att taga dessa lån af skattemedel. Ja, däri har han fullkomligt rätt, men jag förstår icke, hvarför man från början slagit in på den besynnerliga vägen och hvarför en rättelse icke skett från statsutskottets sida i det afseendet. Det är orimligt att lägga upp fonder af skattemedel, när det icke är fråga om utgifter, och här lånar staten ut penningar utan att förlora ett öre, ty såsom redan framhållits, hvilas risken på mellanhänderna. Vid sista riksdagen beslöts, som den siste talaren framhöll, att det skulle uppläggas en fond på 10 millioner kronor för att främja bildande af egna hem på landet. Hvarför icke i analogi härmed lägga upp en fond af lämplig storlek att främja bildande af »egna hem på vattnet»? ty båtar och farkoster äro till väsentlig del fiskarnes hem.

Jag beklagar, att chefen för jordbruksdepartementet icke nu är här närvarande, men jag hoppas, att de ord, som här uttalats, dock skola tränga till honom, ty det vore önskligt, om han ville taga denna sak om hand, låta utreda den samt framlägga ett förslag i

analogi med det, som framlades i frågan angående egnahem. Jag tror, att ett sådant förslag af Riksdagen skulle ses med blida ögon. Icke kan det nämligen vara angenämt hvarken för statsutskottet eller för Riksdagen eller för dem, som särskildt intressera sig för fiskerinäringen, att oupphörligen få förslagen framställda i den form, som hitintills ägt rum.

*Anslag till
höjande af
fonden för
fiskeri-
näringens
befrämjande.
(Forts.)*

Hvad nu beträffar dessa 500,000 kronor, som motionärerna begärt, skulle de visserligen komma att uppföras på budgeten, men jag anser likväl, då faktiskt någon utgift därigenom icke förorsakas staten, att någon fara ej föreligger, om man bifaller den af motionärerna gjorda framställningen, och jag anser mig därför också, huru hårdt anlitad budgeten än må vara för året eller huru svårt det må vara att få den att gå ihop, kunna yrka bifall till reservationen.

Grefve Wachtmeister, Axel: Då det blekingska hafs fisket i afseende å fångstvårdet kommer, om också långt efter, så dock närmast efter det bohuslänska — jag vill minnas, att proportionen är 700,000 kronor mot 4 millioner — så är det ganska naturligt, att äfven jag å blekingefiskarens vägnar skall känna mig lifligt intresserad, att den föreslagna ökningen af ifrågavarande fond skall blifva tillräckligt stor för att fylla sitt ändamål. Nu har det visserligen hittills varit så, att under det de bohuslänska fiskarna förstått att till sista skärften utnyttja den brorslott af lånemedlen, som blifvit dem af Riksdagen tilldelad och härjämte en hel del låneansökningar från Bohuslän måst tillbakavisas, hafva blekingefiskarna endast i ringa grad begagnat sig af den lilla bråkdel af fonden, som står dem till buds. Men hädanefter kommer med all säkerhet förhållandet blifva ett annat. Efter marstrandsutställningen har äfven vid Blekinges kuster liksom vid vårt lands kuster i öfrigt hos fiskarna vaknat ett nytt intresse att följa med sin tid och skaffa sig tidsenliga redskap och farkoster. Vid alla de nu bildade fiskeriföreningarna har framhållits det stora gagn, man i detta utvecklingsarbete skall hafva af denna fond för fiskerinäringens befrämjande. Skulle det då i enlighet med hvad af reservanternas utredning framgår visa sig, att nästan inga pengar finnas att få, skulle hela den nyvagnade rörelsen kanske afstanna redan i sin början, och det vore mycket att beklaga. Jag ber, herr grefve och talman, att få yrka bifall till reservanternas förslag.

Herr Tamm Hugo: Det åligger statsutskottet att granska, utreda och framkomma med förslag till reglerande af statsverkets inkomster i viss mån äfvensom af dess utgifter. Denna granskning har förr egentligen bestått däri, att de mindre anslag, som hafva varit föremål för Kungl. Maj:ts propositioner, af utskottet granskats. Tyvärr är jämväl nu fallet, att granskningen hufvudsakligen afser små detaljer. Man granskar anslag på 500 kronor

*Anslag till
höjande af
fonden för
fiskeri
näringens
befrämjande.*
(Forts.)

eller 200 kronor, anslag till en vaktmästarelön, och dylika bagateller. Men hvad som däremot icke sker, det är att göra en öfverblick af och söka att reglera de stora dragen af statsbudgeten på sådant sätt, som svenska folket har rätt att fordra. Att granskningen hufvudsakligen omfattade små detaljer, det kunde gå an förr, men med den alltmera svällande budgeten, med alla anslag, som nu fordras från det ena och andra hållet, blir nödvändigt att göra en sådan öfverblick öfver det hela, och denna öfverblick blir för hvarje år allt svårare och svårare. För min del anser jag statsutskottets förnämsta uppgift vara att sålunda, utan att gå in i smådetaljer, med beräkning af de tillgångar, som finnas disponibla, på ett klokt och förnuftigt sätt tillse, att budgetens ställning är sådan, att den går ihop. Men jag frågar, huru skall detta vara möjligt, hvartill tjänar ett försök af statsutskottet att göra något sådant under nuvarande förhållanden? Ty nu går det så till, att, sedan Kungl. Maj:ts budget framlagts och man tror, att denna är definitiv och man söker att efter den ordna utgifterna, så att det blir ett helt resultat, där man gör inskränkningar på det icke nödiga, men beviljar det nödiga, att, sedan man sålunda reglerat en hufvudtitel och gjort en besparing, ögonblickligen propositioner ramla öfver en, däri nya anslag begäras, som plocka ifrån en hvad man sparar. Men ännu värre är det, om Riksdagen skall gå in på den bogen, att alla enskilda motioner, däri begäres t. ex. för dikningsföretag ökning af några hundra tusen kronor eller för fiskerinäringens befrämjande ökning af 500,000 kronor, bifallas och Riksdagen härigenom ytterligare bidrager till en rubbing af förhållandena. Dessa anslag må vara huru gagneliga som helst, men om de framställas i denna form, så blir det, särskildt till följd af den benägenhet Riksdagen har att snart sagdt bifalla enskilda motioner hellre än Kungl. Maj:ts propositioner, rent af omöjligt för statsutskottet att fylla den uppgiften, som är den högsta för utskottet, nämligen att sammanhålla hela statsregleringen.

Här föreligger ett sådant anslag. Det rubbar i ett enda tag budgeten, om man sålunda beviljar 500,000 kronor på en enskild motion, hvilken icke genomgått någon förberedande pröfning, utan föranledes af att många personer äro intresserade för fiskerinäringen.

Jag har någon kännedom om den sak, det här gäller, och särskildt under de sista åren har jag blifvit i tillfälle att sätta mig in i förhållandena inom Bohusläns fiskerier. Jag har fått den uppfattningen, att det är ett ytterst nyttigt, ytterst gagneligt sätt att använda medel till ifrågavarande ändamål. Jag har själf varit i tillfälle att personligen understödja flera af dessa fiskelag, som skaffat sig båtar på sista tiden, och jag vet, att det varit särdeles inbringande för dem, som ingått i dessa fiskelag. Jag vet vidare, att fisket har tillfört landet en betydande inkomst och att dess idkare i allmänhet äro ytterst redbart folk. Således kunna herrarna finna, att det ingalunda från min sida möter något motstånd mot

att medel anslås och användas för ändamålet, men jag har här velat framhålla en sida af saken, som jag tror det vore försiktigast af Riksdagen att icke förbise.

Jag upprepar hvad flere talare förut sagt, nämligen att det vore mycket bättre, om man droge dessa medel från budgeten, och att det ansloges en summa af lån från riksgäldskontoret. Vi hafva förut odlingslånefonden, där riksgäldskontoret skall af fonden erhålla godtgörelse för de ränteutgifter, som genom medlens öfverlämnande till lånefonden uppkomma. Vi hafva vidare en lånefond för torfindustrien på $1\frac{1}{2}$ million kronor och en lånefond för rederinäringens befrämjande på 5 millioner kronor, där statskontoret skall till riksgäldskontoret inleverera de å lånen influtna räntor. Slutligen hafva vi egnahemsfonden på 10 millioner kronor, där riksgäldskontoret likaledes skall erhålla godtgörelse för den ränteutgift, som genom medlens öfverlämnande till fonden förorsakas riksgäldskontoret. Jag instämmer med de föregående talarne däri, att detta är den rätta vägen, som man i detta fall bör slå in på. Då man sålunda anser, att ett sådant lånebehof verkligen förefinnes och är för landet gagneligt, bör lån utgå från riksgäldskontoret, och därvid bör efter min uppfattning debiteras en ränta, som godtgör statens ränta. Således, det bör ordnas såsom förut varit fallet och jämväl beträffande ett par nu inrättade fonder tillämpats. Men här är det icke fråga om denna väg, utan det är fråga om både enligt Kungl. Maj:ts och motionärernas förslag, att anslaget skall utgå af budgeten. Däruti ligger den fundamentala skillnaden, och det är förvånande, att landshöfdingen för Bohuslän urgerar samma sak, men slutar med att yrka bifall till reservationen. Jag kan inte se annat, än att hans konklusion borde ha varit denna: då jag är af den åsikten, att medlen böra tagas från riksgäldskontoret, tillstyrker jag icke i år detta anslag, utan jag tillstyrker för min del, att frågan får hvila till nästa år. Då får den upptagas vare sig af Kungl. Maj:t eller af enskild person på det sättet, att understödet må utgå i den form, som han själf har föreslagit. Detta är, mina herrar, af ofantligt stor vikt.

När man talar om denna fråga, hör man oupphörligen sägas: vi måste tänka på att budgeten icke får stiga. Men det märkvärdiga är, att så snart det gäller en speciell fråga, så är kammaren genast färdig att lämna sitt bifall. Om jag skrifer upp de försök till inskränkningar, som blifvit gjorda, så finner jag, att Kungl. Maj:ts förslag alltid bifallits af denna kammare. Huru stå de nu tillsammans, dessa två saker? Man yrkar på sparsamhet, men tager alltid det högsta. Och vore det nog med detta, nej, detsamma är förhållandet med enskilda motioner. Den ena är intresserad af dikningar i Norrland, den andra af fiske. Och då är det slut med all sparsamhet; då beskattar man svenska folket, för att denna näring ögonblickligen skall utan vidare få det begärda låneunderstödet. Så förfärligt brådtom är det väl icke i en tid som denna, då, så-

*Anslag till
höjande af
fonden för
fiskeri-
näringens
befrämjande.
(Forts.)*

Anslag till
höjande af
fonden för
fiskeri-
näringens
befrämjande.
(Forts.)

som herr Wijk sade, vi stå inför en budget, å hvilken man helt visst nästa år icke har något öfverskott, såvidt man nu kan se; dessutom har man en reglering att göra, nämligen af förslagsanslagen. Huru tro herrarna, att det då skall vara möjligt att på enskilde motionärers hemställen taga den ena halfva millionen efter den andra? Detta är en *contradictio in adjecto*, som är alldeles orimlig. Antingen skall kammaren säga: vi bry oss icke om budgeten, vi taga hvad man kan, vi strunta i den, eller också skall man votera nej. Jag anhåller om nej och bifall på sin höjd till hvad utskottet tillstyrkt, hvarigenom anslaget inom rimliga gränser höjes för nästa år.

Grefve Hamilton: Herr talman! Då i vårt land med dess vidsträckta kuster, stora vattendrag och många insjöar fiskerinäringen står på en jämförelsevis låg ståndpunkt, så må man beklaga detta, men man får icke tillskrifva detta bristande energi från fiskeribefolkningens sida, utan det beror snarare därpå, att denna befolkning varit i saknad af nödiga medel att förskaffa sig nutidens dyrbara redskap. Glädjande är emellertid, att intresset för fisket tilltagit och att fiskeribefolkningen verkligen velat använda den här omdebatterade fonden. Jag tror, att det skulle vara till stor skada för detta intresse, om fonden icke kunde uppfylla sitt ändamål af brist på tillgångar. Såväl utskottet som reservanterna anse, att densamma bör ökas, och skillnaden mellan utskottets och reservanternas förslag är obetydlig, endast 50,000 kronor.

Statsutskottets ärade ordförande har här framhållit, hurusom vi lättsinnigt handskas med budgeten. Det kan visserligen vara sant. Men slutet af det långa föredrag, som han här höll, borde ha blifvit ett yrkande på afslag å alltsammans i stället för bifall till utskottets förslag. Hela detta stora tal gällde således ett belopp af 50,000 kronor och ingenting mera. Det är visserligen all anledning att göra inskränkningar i budgeten, men det vore svårt, om inskränkningarna just skulle drabba denna fattiga fiskarebefolkning, som så väl behöfver understödet.

Jag vill också fästa uppmärksamheten på att här gäller det icke något anslag på 200- eller 250,000 kronor, utan det gäller endast för staten en liten ränteskillnad, som sannolikt icke uppgår till mer än 2,000 kronor. Och för dessa 2,000 kronor skulle då en del af fiskarebefolkningen kanhända gå miste om möjligheten att bedrifva sin näring, då de icke få lån för anskaffande af de dyrbara redskap och båtar, som de väl behöfva. Det förefaller mig verkligen icke lämpligt, att, när det gäller en budget på öfver 100 millioner, man skall göra en inskränkning på 2,000 kronor till skada för en fattig fiskarebefolkning.

Herr talman, jag yrkar bifall till reservationen.

Herr Pettersson, Fredrik Emil: Herr grefve och talman,

mina herrar! Jag skulle kunna i korthet inskränka mig till att instämma med friherre Lagerbring och ansluta mig till hans yrkande, men det var några ord af statsutskottets ärade ordförande, som uppkallade mig. Han har här med stor ömhet talat om budgeten. Ja väl, mina herrar, men skola vi äga kraft att fylla budgeten, så måste vi vårda och utveckla våra näringar. Här framhölls vid remissdebatten af en äldre ledamot utaf denna kammare — och kammaren instämde däri ganska talrikt — hurusom vi försumma våra näringar, i stället för att allt borde göras för att höja desamma. För närvarande föreligger ett sådant förslag till fiskerinäringens förkofran, men härom vill icke kammaren vara med.

Hvarför jag tagit mig rättighet att uppträda här är dels af det skälet, att jag flere gånger varit motionär i denna sak och dels har jag tillbringat en icke obetydlig del af min tid bland den befolkning, som företrädesvis begagnat sig af Riksdagens understöd med dessa lån, och jag vågar här påstå — och ingen i Sveriges laud skall kunna jäfva mig däri — att bättre har Riksdagen aldrig använt några penningar, än när det gällt att understödja en näring. Denna fond har från första början icke tillkommit på regeringens förslag, utan det var en representant från Halland, som år 1890 begärde densamma. Sedan ingick regeringen till 1891 års Riksdag med ett förslag om att bilda en lånefond på 100,000 kronor, och detta förslag vann stora sympatier samt gick igenom i Riksdagen, men det fanns en reservant från Första Kammaren, som icke ville vara med därom, och det var herr Hugo Tamm.

Ja, mina herrar, näringen har länge nog legat i lägervall hos oss, och ser man på hvad främmande nationer göra för sitt fiske, finner man, att de vida öfverträffa oss. Vi hafva samma fält att täfla på, och vi hafva denna goda bemanning, som gör, att vi kunna hålla täflan uppe, men befolkningen saknar medel till utrustning. Jag vill komma så långt, att det icke skall finnas någon närbelägen fiskeplats i hafvet, där svenskarna af brist på fartyg och redskap icke äro med och täfla, men nu är detta icke förhållandet.

Genom ett afslag komma omkring 100,000 kronor att fattas för de lånesökande. De lån, som svenska staten utlämnar, äro icke i ett enda fall större än 10,000 kronor; det är deras begränsning. Och att få dessa lån möter ganska stora svårigheter och tidsutdräkt, därför att staten fordrar hushållningssällskap och landsting som ansvariga mellanhänder. I Danmark är genom en lag af jag tror den 18 april 1894 bestämdt, att hvarje förening af fiskare, som uppgår till ett 40-tal och hvars stadgar äro af staten godkända, kan direkt vända sig till staten och få lån till hälften af redskapens och fartygens sammanlagda värde. I Norge finnas redan två olika fonder, och man håller på att bilda en särskild fond för Finnmarken, ur hvilken medel äro afsedda att utlånas mot 2½ procents ränta. Hos oss är räntan 3 procent, men det är mycket bekväma lån och man bör vara tacksam för att kunna få dem, men staten bör ytter-

*Anslag till
hijande af
fonden för
fiskeri-
näringens
befrämjande.
(Forts.)*

*Anslag till
höjande af
fonden för
fiskeri-
näringens
befrämjande.
(Forts.)*

ligare utsträcka denna kredit. Och hvad angår budgeten, för hvilken herr Tamm var så orolig, så ber jag att få säga, att motionärerna och reservanterna aldrig begärt, att dessa medel nödvändigt uttagas på skatteväg; det är statsutskottet obetaget att för Riksdagen föreslå, att denna utgift må täckas af lånemedel. Såsom herr Wijk nämnde, skulle differensen mellan in- och utlåningsräntan uppgå till 5,000 kronor pr million, men af detta må näringen vara väl förtjänt.

Förra året bildades en fiskeradministration. Men det är icke nog med att hafva en stab af tjänstemän, utan hvad vi behöfva är medel för utvecklingen af näringen själf, och detta är det enda använda sätt, hvarpå näringen blir direkt understödd. Jag yrkar därför vördsamt bifall till motionen.

Herr Ericsson: Jag skall endast be att med några ord få påpeka en ofullständighet i motionen, i utskottets hemställan och i reservationen, och det är, att där endast åsyftas att hjälpa hafs-fisket. Vi hafva också insjöfiske, och jag vill särskildt påpeka den del däraf, som kallas dammkultur. För en del af kammarens ledamöter är det kanske icke bekant, att årligen i Skåne och Småland flera tusen tunnland dålig mossmark sättas under vatten för anläggande af dammar, i hvilka man odlar karp och sutare för export till Tyskland. Det vore för denna dammkultur af största betydelse, om den kunde erhålla en sådan förmån som lån till dessa anläggningar. Jag har velat framhålla detta, därför att, då vid en kommande riksdag en framställning göres från regeringens sida, man må kunna taga någon hänsyn äfven till denna del af fisket.

Hvad själfva den föreliggande frågan angår, så ber jag att få, med instämmande i de skäl och det slut, hvartill friherre Lagerbring kommit, yrka bifall till herr Petterssons m. fl. reservation.

Herr Lithander: Herr grefve och talman, mina herrar! Det vore enligt min uppfattning högeligen önskvärdt, om kammaren bifulle reservanternas förslag. De betänkligheter, som blifvit framställda af två talare från statsutskottet, anser jag icke äga afgörande betydelse.

De goda och många skäl, som tala för bifall till reservanternas förslag, ha visserligen redan blifvit framhållna dels i motionen och dels af de föregående talarne, men jag kan dock icke underlåta att påpeka några omständigheter, som just under senare tiden inträffat och som göra, att behovet af större penningresurser blifvit ännu mera framträdande än hittills.

Det är nämligen så, att vid den i fjol afhållna fiskeritutställningen i Marstrand och den i sammanhang därmed anordnade utställningen af motorer och motorbåtar kommo fiskarena i allmänhet till insikt därom, att det vore nödvändigt för enhvar af dem att skaffa sig motorer i sina båtar. Detta var för många detsamma

som anskaffande af nya båtar, ty det visade sig, om jag icke är oriktigt underrättad, i många fall vara olämpligt och opraktiskt att insätta motorer i de gamla båtarna. Det gäller således nu för fiskarena att öfvergå från ett gammalt system till ett nytt, och att detta icke kan försiggå med mindre än ökade lån ur fiskerifonden torde vara uppenbart, liksom ock att ett uppskof med denna öfvergång icke gärna kan vara att rekommendera. Ty då skulle täflan bli bra ojämn mellan dem, som förskaffat sig nya farkoster med motorer, och dem, som saknade sådana. Dessa kunna då icke manövrera på samma sätt under utöfvande af fisket, och en mycket väsentlig omständighet är också, att de icke kunna så hastigt som medtäflarne forsla sin fångst till försäljningsplatsen. Därjämte har det, särskildt under denna vinters sillfiske, blifvit mer och mer uppenbart, att villkoret för att kunna rätt tillgodogöra sig tillgången på sill snart sagdt uteslutande ligger däri, att all redskap blir tidsenlig och förstklassig. Men om man har kommit till en sådan öfvertygelse, lærer det också vara nödvändigt att handla i enlighet därmed. Skillnaden mellan att på ett fullkomligt sätt tillgodogöra sig tillgången på sill och att göra det endast på ett ofullständigt sätt är verkligen af mycket stor betydelse. Det handlar här om millioner. Intet lär väl kunna framgå klarare, tydligare och mera ovedersägligt, än att det är en nationell vinst, om man kan upptaga mycket stora mängder fisk ur hafvet. Och om det är klart och obestriddigt, att detta är en stor nationell vinst, så bör det väl också vara klart och tydligt, att staten bör i den mån den kan understödja denna näring. I all synnerhet bör väl staten vara därtill benägen, då det kan göras utan uppoffring, utan risk. Vi kunna icke värja oss för den förebräelsen, att vi hittills ha i ganska beklaglig grad försummat fiskerinäringen. Låt oss komma ifrån denna likgiltighet och göra något för att våra svenska fiskare må kunna sköta och drifva sin näring under samma gynnsamma förhållanden som i närgränsande länder.

Jag ber, herr grefve och talman, att få yrka bifall till reser-
vanternas förslag.

Herr Törneblad: Herr grefve och talman, mina herrar! Jag skulle icke taga till ordet vid denna sena timme — allra helst som jag icke varit med om statsutskottets beslut —, därest jag icke hade funnit, att den fråga, som nu föreligger, i själfva verket rör sig om ganska fundamentala principer för Riksdagen.

Det har sagts, att de betänkligheter, som blifvit framförda från statsutskottets sida, icke äro tillräckligt värda för att kunna motivera ett afslag. Ja, jag får säga, att om statsutskottet helt enkelt hade ställt sig på den punkten, att motionen helt och hållet bort afslås, så hade det kanske varit lättare att försvara detsamma. Ty såsom utskottets ordförande ganska riktigt har anmärkt, det gäller för utskottet att pröfva behofven i förhållande till hvarandra.

*Anslag till
höjande af
fonden för
fiskeri-
näringens
befrämjande.*
(Forts.)

*Anslag till
höjande af
fonden för
fiskeri-
näringens
befrämjande.*
(Forts.)

Detta är redan gjordt i statsverkspropositionen af regeringen, och det skall också, i den mån sådant ske kan, göras af statsutskottet. Men i samma ögonblick, som enskilda motionärer framtråda, hvar och en med anspråk på att få sina intressen tillgodosedda, i samma ögonblick gör sig den individuella principen gällande, och budgeten blir summan af hvad man har kunnat genom enskilda motioner och genom vän och väns vänner genomdrifva, utan att dessa anslag blifvit satta i rätt förhållande till hvarandra. I det föreliggande fallet gäller det en för oss ytterst viktig näring, men det finnes också andra viktiga näringar och det är ju möjligt, att, om man börjat för mycket understödja en näring, andra näringar kunna med rätta komma och säga: hvarför har ni gynnat denna näring och icke andra, som äro lika berättigade att erhålla understöd?

Gentemot den ärade talaren från bohuslänsbanken, som nyss yttrade sig från denna plats, vill jag anmärka, att det visserligen vid riksdagens början talades ganska mycket om näringarnas understödjande, men något kammarens beslut har aldrig funnits, och kammarens beslut bör fattas endast efter noggrant öfvervägande af hvad den ena och den andra näringen kan få och i hvilken form de kunna få det.

Här är fråga om att i en tid, då budgeten är mycket svag, af skattemedel anvisa ett bidrag till en särskild näring, och det har också framhållits, att denna näring icke vore tillräckligt hjälpt med detta, emedan det vore icke blott hafsfisket, utan äfven insjöfisket, som borde draga fördel af den hjälp staten lämnade. Nu vill jag fråga: är det verkligen möjligt för staten att, om den säger A på ett håll, låta bli att säga B på ett annat håll? Men hvart tager då budgeten vägen?

Vidare skall jag be att få anmärka gentemot hvad som blifvit sagdt därom, att formen för understödets utgående kan bestämmas senare, att detta är ett fullkomligt misstag. Ty såsom statsutskottets utlåtande här föreligger, finnes icke någon reservation för att det sedermera skall bestämmas, i hvilken form medlen skola anvisas, utan om vi besluta detta i afton, så gå de från budgeten, och då är det för tillfället alldeles gifvet en uppoffring. Det är möjligt, att den lönar sig sedan, men för tillfället är det en uppoffring från en svag budget till förmån för en näring. Hvad betyder nu detta? Jo, det innebär undanskjutandet af andra möjligen lika berättigade anspråk. De flesta af herrarna äro nog gamla riksdagsmän för att i likhet med mig veta, att hvarje gång en enskild motionär framlägger ett förslag till gynnande af en näring eller annat, så heter det alltid, att detta ändamål är synnerligen behjärtansvärdt. Det kan ju vara sant, men frågan är, om det är mera behjärtansvärdt än andra ändamål.

Jag tror därför, att då statsutskottet nu har tillstyrkt dessa 200,000 kronor, så har statsutskottet snarare gått för långt än tillstyrkt för litet. Det synes mig därför vara mycket klokt af

Riksdagen att nöja sig med hvad utskottet har föreslagit. Ty vill Riksdagen gå längre, så finnes det i själfva verket ett sätt, nämligen att anlita en mycket riktig utväg, som här också blifvit antydd, jag menar att på låneväg hjälpa denna näring på sätt som skett med åtskilliga andra.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att i afseende på föreliggande punkt yrkats, dels att utskottets hemställan skulle bifallas, dels ock att kammaren skulle antaga det förslag, som innefattades i den vid punkten afgifna reservation.

Härefter gjorde herr talmannen propositioner i enlighet med dessa yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslags en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad statsutskottet hemställt i punkten 38 af sitt utlåtande n:o 10, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid punkten afgifna reservation.

Omröstningen företogs och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—72;

Nej—29.

Punkterna 39—42.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 43.

Kungl. Maj:t hade föreslagit Riksdagen att till uppförande af

Om beredande af ökad utrymme vid skogsinstitutet.

provisorisk träbyggnad vid skogsinstitutet anvisa på extra stat

Om beredande af ökad utrymme vid skogsinstitutet.
(Forts.)

för år 1906 ett anslag af 9,725 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att låta beloppet under innevarande år förskottsvis af tillgängliga medel utanordna.

Utskottet hade i förevarande punkt hemställt, att Riksdagen måtte till uppförande af en provisorisk byggnad vid skogsinstitutet på extra stat för år 1906 bevilja ett anslag å 9,725 kronor.

Hans excellens friherre von Essen: Jag beklagar, att jag i denna sena timme nödgas anhålla att få yttra några ord om den nu föredragna punkten, som ju till beloppet är ganska obetydlig — 9,700 kronor eller så omkring — och som därjämte synes väl motiverad. Jag har ej heller något att anmärka vare sig mot beloppet eller mot ändamålet; men det är en annan sak, som jag härvidlag måste framhålla.

Förhållandet är det, att när den så kallade Ladugårdsgårdes-kommittén framställde sin plan om försäljning af hela Ladugårdsgårdet jämte vissa delar af Djurgården, remitterades frågan till riksmarskalksämberet för yttrande. Ämbetet ansåg det då icke vara skäl att för närvarande ge sig in på en plan af så storartad omfattning, som kommittén föreslagit, utan inskränkte sig till att föreslå försäljning af några mindre delar af Djurgården, nämligen den del, som skogsinstitutet nu innehar, och sträckan där bortom ända till dragonkasernen samt den del, som ligger närmast Karlaplanen, d. v. s. veterinärintitutets tomt med därintill liggande platser. Dessa båda områden voro, såsom en och hvar får erkänna, de, som torde kunna inom den allra närmaste framtiden bringa högst betydande inkomster, hvilka väl skulle afses i första rummet för inköp af ett passende öfningsfält annorstädes, i trakten af Järfva eller på någon annan af de af kommittén föreslagna terrängerna, men säkerligen borde därutöfver lämna tillgång äfven för byggande af en eller kanske flere nya kaserner.

Denna fråga gick sedan till chefen för landtförsvarsdepartementet och ligger nu på Stockholms stadsfullmäktiges bord för afgifvande af yttrande beträffande villkoren för tomtläggning och reglering af området. Man måste ju erkänna, att icke någon plats i närheten af Stockholm kan vara så begärlig, äfven till högt pris, för utläggning till tomter som det område, på hvilket skogsinstitutet är beläget, i Strandvägens fortsättning utmed Djurgårdsbrunnsviken. Hvarje beslut af Riksdagen, som kan ens i någon mån hindra en dylik försäljnings framgång, är enligt min tanke ödesdigert — man bör ej lägga stötstenar i vägen för ernående af det så länge åstundade önskemålet.

Nu invänder man måhända, att den summa, som afses för den här ifrågasatta plankbyggnaden, 9,700 kronor eller i rundt tal 10,000 kronor, är en obetydlighet, då man ju ej kan vänta, att det skall gå så hastigt att flytta skogsinstitutet till annan plats.

Men vill man den saken och vill drifva den fram fort, är det väl ej skäl att på detta sätt lägga hinder i vägen. Och det lär väl dock finnas möjlighet att på annat sätt, t. ex. genom hyrande af rum i närheten, vinna ökad utrymme för undervisningen.

Om beredande af ökad utrymme vid skogsinstitutet. (Forts.)

Det är en fråga, som jag icke tillåter mig att yttra mig om. Min önskan är blott att få till Första Kammaren framställa det spörsmålet, huruvida det icke vore skäl att återremittera denna punkt, för att den måtte tagas under ompröfning vid det tillfälle, då den kungl. propositionen angående försäljning af dessa områden kommer före. Att däraf omedelbart föranledes, att frågan om skogsinstitutets förflyttning kommer före och att den frågan icke kan vid denna riksdag blifva afgjord, finner jag tydligt. Men det är också tydligt, att om beslut nu fattas, att försäljning af tomterna skall ske, så hafva vi redan nästa riksdag frågan om skogsinstitutets förflyttning till afgörande och omedelbart därpå kan försäljningen af tomterna äga rum. Det är den omständigheten, som förledt mig att nu upptaga kammarens tid, ty för att kunna begagna sig af området vid skogsinstitutet, fordras det ganska betydliga fyllningsarbeten för att åstadkomma en kaj vid Djurgårdsbrunnsviken. Sådana fyllningsarbeten kunna svårigen försiggå under det skogsinstitutet disponerar platsen, men så snart förflyttningen af institutet beslutits, kan detta arbete vidtaga. Detta arbete behöfver icke kosta något därför att sådana fyllningsarbeten i närheten af staden vanligen kostnadsfritt verkställas af byggmästare, som hålla på med grundgräfningsarbeten. Om kammaren nu skulle vara benägen att gå till mötes hvad jag tagit mig friheten föreslå, så förlorar man intet. Det gäller ju nu endast, att frågan får anstå för att pröfvas på samma gång som den kungl. proposition, hvilken jag antager snart måste vara att förvänta, så snart stadsfullmäktige haft tillfälle att yttra sig i frågan. Efter hvad jag hört i dag, kommer detta att ske snart nog.

Jag tillåter mig därför, herr talman, hemställa, att denna fråga måtte återremitteras.

Grefve Wachtmeister, Fredrik: Jag skulle egentligen icke hafva något emot, att denna fråga återremitterades och att den kom till kammarens pröfning på samma gång som frågan om försäljning af de tomter, den föregående talaren omnämnde. Men när det, såsom herrarna läsa i den kungl. propositionen, här föreligger ett verkligen stort behof för skogsinstitutet att få betydligt ökad lokal — den är afsedd för 30 elever, och för närvarande finnas där 70, hvilket antal äfven kommer att förblifva —, då kunna ju herrarna se, att det förefinnes ett behof, som genast, så fort som möjligt, behöfver fyllas. Under sådana omständigheter tror jag, att kammaren gjorde klokt i att bifalla den kungl. propositionen. Det är meningen, att denna plankbyggnad skulle läggas alldeles invid skogsinstitutet. Jag tror icke, att denna byggnad

*Om beredande
af ökad
utrymme vid
skogsinstitutet.
(Forts.)*

mer än det nu befintliga skogsinstitutet skulle komma att hindra de arbeten, som hans excellens von Essen talade om. De hinder, som skogsinstitutet nu bereder för en vidare planläggning af dessa arbeten, blifva icke större, om man uppreser den föreslagna byggnaden. Beträffande hans excellens von Essens yttrande, att det skulle finnas möjlighet att hyra rum i skogsinstitutets närhet för att fylla det befintliga behovet af lokaler, så kan det ju vara möjligt. Jag tror mig emellertid veta, att det är ganska svårt att i trakten af skogsinstitutet kunna anskaffa lämplig lokal. Dels af denna anledning, dels därför att här är fråga om en så ringa summa tror jag, att, äfven om nästa Riksdag skulle besluta om förflyttning af skogsinstitutet till en annan plats, det kommer att gå om några år, innan skogsinstitutet verkligen blir förflyttadt. Under denna tid behöfs emellertid den nu föreslagna byggnaden och af den anledningen ber jag få yrka bifall till utskottets förslag.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att i afseende på den nu föredragna punkten yrkats, dels att hvad utskottet hemställt skulle bifallas, dels ock att punkten skulle visas åter till utskottet.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner jämlikt dessa yrkanden och förklarade sig anse propositionen på återremiss vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad statsutskottet hemställt i punkten 43 af sitt utlåtande n:o 10, röstar.

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, visas punkten åter till utskottet.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 32.

Nej — 42.

Punkterna 44—46.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 47.

*Anslag till
dikningar m.m.
för att minska
frostländigheten.*

Kungl. Maj:t hade föreslagit Riksdagen att, till understödjande, medelst anslag utan återbetalningsskyldighet, af sådana myrutdikningar och vattenaftappningar, hvilkas ändamål är att minska frostländigheten för närliggande bygd, på extra stat för år 1906 bevilja 700,000 kronor, hvarjämte Kungl. Maj:t föreslagit att i afseende å detta anslag finge gälla de villkor och bestämmelser, som i statsrådsprotokollet omförmäldes.

I detta sammanhang hade utskottet till behandling förehaft en af herr *J. Andersson* i Baggböle inom Andra Kammaren väckt motion (n:o 83), däri, med instämmande i motionens syfte af åtskilliga ledamöter af kammaren, föreslagits, att Riksdagen måtte på extra stat för år 1906 ställa till Kungl. Maj:ts förfogande, till understödjande, medelst anslag utan återbetalningsskyldighet, af sådana myrutdikningar och vattenaftappningar, hvilkas ändamål är att minska frostländigheten för närliggande bygd, 1,000,000 kronor; äfvensom att Riksdagen ville besluta sådan ändring i villkoren för erhållande af understöd af statsmedel till frostminskningsföretag, att anslag till dylika företag kunde af Kungl. Maj:t bestämmas till högst två tredjedelar af den beräknade kostnaden enligt den fastställda arbetsplanen.

Utskottet hade i nu föredragna punkt på angifna grunder hemställt, att Riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande framställning och med afslag å herr *J. Anderssons* motion i ämnet i hvad den skilde sig från Kungl. Maj:ts förslag, måtte a) till understödjande, medelst anslag utan återbetalningsskyldighet, af sådana myrutdikningar och vattenaftappningar, hvilkas ändamål är att minska frostländigheten för närliggande bygd, på extra stat för år 1906 bevilja 700,000 kronor, samt b) medgifva, att i afseende å detta anslag må gälla de allmänna villkor och bestämmelser, som i statsrådsprotokollet öfver jordbruksärenden den 14 januari 1905 omförmälas.

Mom. a).

Herr *Lindgren*: Kungl. Maj:t äskar i denna punkt, för frostländighetens minskande genom utdikning af myrmarker och vattenaftappningar, ett anslag af 700,000 kronor. Detta anslag kan ej kallas litet, och därför må det väl vara tillåtet att dröja några minuter vid detsamma, ehuru tiden är långt framskriden.

Utän tvifvel vore ju allt godt och väl, om det förhölle sig

*Anslag till
dikningar m.m.
för att minska
frostlëndighet.
(Forts.)*

så, som herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet säger i den kungliga propositionen, att de kostnader, som å dessa arbeten nedläggas, »komma att rikligen återgäldas genom klimatets förbättring, utvidgad odling och ökad befolkning». Jag har sökt skaffa mig upplysning om, huruvida denna herr statsrådets uppfattning faktiskt ådagalagts genom de erfarenheter, som vunnits under den långa följd af år, hvarunder anslag för ifrågavarande ändamål utgått.

Därvid ber jag då först att få påminna, att enligt väg- och vattenbyggnadsstyrelsens berättelse för år 1903 hafva under åren 1841—1903 utan återbetalningsskyldighet utlämnats tillhoppa 5,339,000 kronor, och såsom lån 2,417,000 kronor. Härtill komma de anslag, som beviljats under de två sista åren, hvarterdera året till belopp af 500,000 kronor — således tillhoppa närmare 9,000,000 kronor.

Läser man nu handlingarna från föregående riksdagar, eller frågar man norrländingar, som böra känna till denna sak, hvad nytta anslaget gjort, så får man till svar just samma allmänt hållna sats, som återfinnas i den kungliga propositionen. Man säger, att det är uppenbart, att anslaget varit till gagn; men så vidt jag kan se, finnas ingenstädes framlagda några objektiva bevis på, att under denna långa tid på den eller den platsen förhållandena ändrats till det bättre i ena eller andra afseendet. Går man den åtsporde närmare in på lifvet, så medgifver han, att anslaget haft sin stora nytta med sig, naturligtvis endast där dikningen hållits vid makt. Men hur är det då med underhållet? Ja, frågar man om den saken, så får man af både myndigheter och enskilda veta, att på ganska stora områden hålles icke dikningen vid makt; spörjer man vidare, huru detta kommer sig, så blir svaret, att det beror därpå, att som villkor för erhållande af anslag fordras endast underhållsförbindelse af den, som begärt anslaget.

Sedan väg- och vattenbyggnadsstyrelsen jämte landbruksstyrelsen i en skrifvelse af den 18 oktober 1901 fäst uppmärksamheten vid detta missförhållande, säger herr statsrådet själf i 1902 års statsverksproposition, att detta missförhållande verkligen existerar, men att dess rättelse möter stora svårigheter. Missförhållandena hafva uppkommit hufvudsakligen, när jorden bytt ägare. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen och landbruksstyrelsen hafva i nämnda skrifvelse afgifvit förslag till afhjälpan det därpå. Detta kan ske på två sätt, dels genom inteckning i hemmanet, dels i form af laga syn. Det förra är besvärligt i vissa afseenden, och det senare är dyrt. Herr statsrådet erkänner vikten af att en ändring göres, och fortsätter: »Huru bestämmelser i detta syfte må kunna i vår lagstiftning införas, torde emellertid utgöra en fråga, som måste blifva föremål för gemensam beredning med chefen för justitiedepartementet. Enligt hvad bemålde departementschef meddelat mig, är frågan jemväl inom justitiedepartementet under för-

beredande utredning.» — Emellertid står saken fortfarande på samma otillfredsställande punkt. Anslag till
dikningar m.m.
för att minska
frostländigket.
(Forts.)

Det synes mig vara en stor misshushållning, att anslå betydande medel utan att förvissa sig om, att de användas på ett förständig sätt, så att de blifva till permanent nytta. Jag tror således, att det måste ligga statsverket nära på hjärtat, att man tillser, att garantier erhållas för att utdikningsarbetena, hvilkas halfva kostnad jordbrukaren får till skänks af staten, verkligen vidmakthållas.

Jag har intet yrkande.

Efter härmed slutad öfverläggning biföll kammaren hvad utskottet i afseende på nu föredragna moment hemställt.

Mom. b).

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 48.

Lades till handlingarna.

Punkterna 49—56.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 57.

Lades till handlingarna.

Då tiden var långt framskriden, beslöt kammaren, på framställning af herr talmannen, att uppskjuta behandlingen af återstående ärenden på föredragningslistan till ett annat sammanträde.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *von Stapelmohr* under 14 dagar, räknadt från den 17 i denna månad.

Justerades ett protokollsutdrag för detta sammanträde.

På framställning af herr talmannen beslöts, att de under dagen första gången bordlagda ärendena skulle sättas främst på föredragningslistan till nästa sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 11,37 e. m.

In fidem

A. v. Krusenstjerna.
